

ГАЗЕТА

# КАРАЗІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

COGNOSCERE. DOCERE. ERUDIRE.

Видається з 1 січня 1817 року

Випуск 5 від 20 квітня 2025 року

**Весна вчить нас жити заново**

# *З Великоднем!*

***ХРИСТОС ВОСКРЕС! ВОСКРЕСНЕ УКРАЇНА!***



## НЕХАЙ ВЕЛИКДЕНЬ СТАНЕ ДЛЯ КОЖНОГО ПОЧАТКОМ НОВОГО ЖИТТЯ – КРАЩОГО І СВІТЛІШОГО!

На цей квітень припадає найголовніше християнське свято – Великдень. В житті кожного українця це свято особливо шановане і величне. Й не тільки тому, що приходить воно з утвердженням справжньої, квітучої весни, але й тому, що це свято добра, любові, милосердя.

Святий Великдень спонукає кожного із нас ще раз замислитись над духовними та моральними цінностями, втілити свої думки та відчуття в добрі, щирі справи, розділили радість з тими, хто знаходиться в складній життєвій ситуації. Саме такі моральні цінності сповідує наша велика каразінська родина.

Робота науковців університету – щоденна, виснажлива, не завжди одразу помітна. Та не зважаючи ні на що – вона відбувається. Гідно і плідно. Наведемо лише два приклади.

Триває атестація університету в частині провадження наукової діяльності за науковими напрямками. В грудні минулого року була подана атестаційна справа за суспільним напрямом, в березні 2025 – за природничо-математичним та інженерно-технологічним. Наприкінці квітня планується завантажити до єдиної бази даних документи про здобутки біомедичного та гуманітарно-мистецького напрямів. За сухим канцеляризмом «документи» схована кропітка робота майже всіх загальноуніверситетських підрозділів – бухгалтерської служби та планово-фінансового відділу, відділу кадрів та господарчої частини, управління міжнародних відносин та науково-дослідної частини. Додамо, також, що процесу узагальнення і подання документів передувє їх збір та перевірка на факультетах, у навчально-наукових та науково-дослідних інститутах. А від результатів атестації

напрямую залежить базове фінансування наукових напрямів та взагалі можливість брати участь у майбутніх конкурсах, що фінансуються державними фондами. Тож в цій частині організації наукової діяльності університету не маємо права помилитися на жодну отриману гривню чи жодну опубліковану статтю.

Розпочав активну роботу науковий парк Каразінського університету, створений з метою комерціалізації результатів наукових досліджень, підтримки інноваційного підприємництва та поглиблення взаємодії між наукою, освітою та бізнесом. Запланована діяльність включає:

- комерціалізацію результатів наукових досліджень та їх впровадження у реальний сектор економіки;
- створення та підтримку стартапів та інноваційних підприємств на базі університетських досліджень;
- залучення інвестицій та міжнародних грантів для розвитку наукових проєктів;
- співпрацю з бізнесом, державними установами та міжнародними організаціями з метою трансферу технологій;
- розвиток науково-дослідної інфраструктури та створення технологічних центрів;
- підтримку освітніх програм, спрямованих на підготовку кадрів для високотехнологічних галузей.

Проведено перемовини із потенційними замовниками розробок університетських вчених (насамперед фізиків, біологів, представників ІТ-сектору) щодо комерціалізації наукової



продукції. В планах – проведення до Дня науки міждисциплінарної конференції, але не лише за участю науковців, а з запрошенням представників бізнесу Харківщини. Очікуємо на результативну спільну роботу.

Тож щиро вітаю нашу каразінську родину із днем Воскресіння Христового! Нехай свято Відродження наповнює життя теплом і радістю, додає наснаги та енергії, допомагає долати труднощі та негаразди. Нехай Великдень стане для кожного початком нового життя – кращого і світлішого.

Христос воскрес! Воістину воскрес!

*Доцент Антон ПАНТЕЛЕЙМОНОВ,  
проректор  
з науково-педагогічної роботи.*

## КАРАЗІНСЬКИЙ УКЛАВ МЕМОРАНДУМ ПРО СПІВПРАЦЮ З УНІВЕРСИТЕТОМ СХІДНОЇ ФІНЛЯНДІЇ

Новий етап міжнародного партнерства Каразінського університету!

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна уклав меморандум про співпрацю з Університетом Східної Фінляндії – одним із провідних закладів вищої освіти Фінляндії.

Документ передбачає розвиток спільних освітніх і наукових ініціатив, академічну мобільність студентів та викладачів, а також проведення досліджень у пріоритетних напрямках. Заплановані формати співпраці охоплюють участь у міжнародних проєктах, створення міжуніверситетських наукових груп, проведення конференцій і семінарів, а також удосконалення навчальних програм.

Підписання меморандуму стало важливим кроком у розширенні міжнародної присутності Каразінського та створює нові можливості для академічної спільноти університету.

Співпраця з європейськими партнерами сприятиме інтеграції в сучасний освітній простір, зміцненню наукового потенціалу та обміну передовим досвідом.



### ПИШАЄМОСЯ

## МАЙБУТНЄ ШУКАЄ ФІЗИКІВ: УСПІХИ КАРАЗІНЦІВ НА МІЖНАРОДНОМУ СТУДЕНТСЬКОМУ ТУРНІРІ З ФІЗИКИ

З 7 по 13 квітня у Варшавському університеті відбувся черговий 17 Міжнародний студентський

турнір фізиків. Україну на турнірі представляла команда фізичного факультету Каразінського університету



в складі: Антон Бухтатий – капітан команди, Ілля Хорошко, Антон Матяш і Анна Беляєва. Цього року на турнір зареєструвалися 26 команд. Після попереднього відбору до очного туру було допущено 18 команд. У підсумку Каразінська команда посіла абсолютне четверте місце, пропустивши до фіналу лише команди Німеччини, Швейцарії та Франції (<https://score.ipt.science/ranking>). Команду до турніру готували професор фізичного факультету Захар Майзеліс і випускник фізфаку Григорій Овчаренко.

Газета щиро вітає команду, зокрема її керівників та готує спецрепортаж. Пишаймося нашими студентами та викладачами, які за воєнних умов змогли випередити традиційно потужні команди господарів турніру, Швеції, Італії, Данії...

## ЧЕРЕЗ СПОРТ, ЙОГО ЦІННОСТІ ТА ІДЕАЛИ ДО МИРУ!

6 квітня ми відзначили Міжнародний день спорту на благо миру та розвитку. Це свято наголошує на важливості спорту як інструменту для зміцнення здоров'я, об'єднання суспільства та досягнення миру. Казанський університет підтримує цінності здорового способу життя та розвитку фізичної культури серед студентів і викладачів. Наша кафедра фізичного виховання і спорту пропонує широкий вибір спортивних секцій, а оновлена спортивна зала Univer GYM – це сучасний простір для тренувань та здорового способу життя.

Спорт – це не лише фізична активність, а й можливість формувати сильний характер, командний дух і витривалість.

Долучайтеся до спортивних ініціатив, розвивайте свої здібності та будьте частиною активної казанської спільноти!



### РЕЙТИНГИ

## КАРАЗІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ – СЕРЕД НАУКОВИХ ЛІДЕРІВ КРАЇНИ У 2024 РОЦІ

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна вкотре підтвердив свій статус одного з провідних наукових центрів України.

Згідно з оновленим Рейтингом ефективності участі українських закладів вищої освіти в конкурсах наукових проєктів 2024 року, підготовленим Центром міжнародних проєктів «Євроосвіта» на основі

відкритих джерел (CORDIS, EACEA, МОН України, НФДУ), Казанський університет посів четверте місце, здобувши перемоги у п'яти номінаціях.

Цей результат – свідчення високої наукової спроможності, міжнародної інтеграції та активної грантової діяльності університету, що триває навіть в умовах воєнного часу. Казанський університет успішно

реалізовує як національні, так і міжнародні дослідницькі проєкти, зокрема в межах престижної програми Horizon Europe.

Висловлюємо щирі подяку науковцям, дослідникам, грантовим менеджерам і партнерам за вагомий внесок у досягнення цього показника.

Текст: Маргарита МОРОЗ.



ПОДІЇ

## МАЙБУТНІ ДИПЛОМАТИ УКРАЇНИ ГОТУЮТЬСЯ ДО ВИКЛИКІВ НАТО: КАРАЗІНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРОВІВ МОДЕЛЮВАННЯ САМІТУ–2025

Поки світ готується до чергового Саміту НАТО, студенти Харкова вже провели його у реальному часі – 4 квітня в Каразінському університеті відбулося моделювання Саміту НАТО–2025.

Захід, організований ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу», був присвячений 76 річниці від дня підписання Північноатлантичного договору та мав на меті долучити каразінців до практичної діяльності та здобуття навичок, які необхідні для роботи в міжнародному середовищі. На заході були присутні почесні гості, адміністрація університету, студенти та викладачі Каразінського.

«Саме ваш внесок сьогодні в освіту нового покоління українських дипломатів закладає міцне майбутнє для українського народу і для міжнародного миру. Досвід, який ви отримуєте сьогодні під час цього навчального заходу, може вам значно допомогти в майбутньому. Тому що зараз саме досвід України та неймовірні досягнення наших Сил оборони створюють

велику зацікавленість з боку НАТО до України. Тож українські дипломати та представники українського громадянського суспільства щоденно їздять і пояснюють партнерам і в Європі, і в інших країнах НАТО, що це не російсько-українська війна, а це війна одної конкретної держави, яка має ядерну зброю і входить до постійних членів Ради безпеки, проти всього світу», – зазначив почесний гість заходу Микола Юрлов, заступник директора Департаменту міжнародного співробітництва і представництва Міністерства юстиції України.

З вітальним словом до учасників також звернувся проректор університету Анатолій Бабічев, заступник директора Каразінського інституту міжнародних відносин та туристичного бізнесу Тетяна Мірошніченко, директор центру проектної діяльності та інновацій інституту Іван Марченко.

Учасники заходу виступали в ролі делегатів країн-членів НАТО, обговорюючи вектори розвитку НАТО, а також сучасні та перспективні

зовнішні виклики стратегічним інтересам країн-членів НАТО в регіонах світу. Особливої уваги набула тема напрямів співпраці України та НАТО в умовах російсько-української війни та глобальних викликів. Атмосфера заходу була максимально наближена до справжньої дипломатичної роботи – з офіційними виступами, питаннями від журналістів і дискусіями щодо глобальних загроз та шляхів зміцнення безпеки в Європі й у світі.

Нещодавно Каразінський університет підписав меморандум про співпрацю з Міністерством закордонних справ України, в межах якого студенти зможуть долучатися до стажувань і роботи в дипломатичних структурах. Тож ми впевнені, що подібні заходи сприяють формуванню покоління, яке не лише знає, як працює світова політика, а й готове змінювати її на краще – на користь України та миру.

*Текст: Маргарита МОРОЗ.*

*Фото: Діана КУРГАНОВА.*



## У КАРАЗІНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ВІДБУЛАСЯ ЗУСТРІЧ ІЗ ПРЕДСТАВНИКАМИ БЛАГОДІЙНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ CASUS RAX (ВЕЛИКА БРИТАНІЯ)

Каразінський продовжує розвивати міжнародне співробітництво. 11 квітня 2025 року Каразінський університет відвідали засновник і керівники благодійної організації Casus Rax (Велика Британія) – Адам МакКвайр та Холлі Танн.

Гості зустрілися з проректором Заріфом Назировим, завідувачем кафедри комп'ютерної фізики ННІ комп'ютерної фізики та енергетики Костянтином Немченком, виконувачем обов'язків

заступника начальника управління міжнародних відносин Тетяною Красненковою і фахівцем управління міжнародних відносин Олександром Кривцовим.

Проректор Заріф Назиров ознайомив гостей зі структурою університету, факультетами та навчально-науковими інститутами. Вони були приємно вражені різноманітністю напрямів навчання, особливо їх зацікавила фізика та наявність кількох факультетів фізичного профілю.

Костянтин Немченко поділився науковими досягненнями ННІ комп'ютерної фізики та енергетики. Гості подарували інституту декілька контролерів BBC Micro:bit для подальшого використання в освітньому процесі.

Проректор Заріф Назиров зазначив, що ці контролери будуть залучені до роботи «ЛандауЦентру» після завершення ремонтних робіт.



НАУКА

## **«Я ЗРОЗУМІЛА, ЩО МИ ПОТРІБНІ НАУЦІ, ТАК САМО ЯК І НАУКА ПОТРІБНА НАМ. І ЗАРАДИ НЕЇ МИ МАЄМО ВИСТОЯТИ. І РУХАТИСЯ ДАЛІ»: ЗАВКАФЕДРИ МЕДИЧНОЇ ФІЗИКИ ТА БІОМЕДИЧНИХ НАНОТЕХНОЛОГІЙ ННІ «ФІЗИКО-ТЕХНІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ», ЧЛЕН-КОРЕСПОНДЕНТ НАН УКРАЇНИ ВАЛЕРІЯ ТРУСОВА ПРО НОВІ ГОРИЗОНТИ ДЛЯ МЕДИЦИНИ МАЙБУТНЬОГО**

Сьогодні ми, як ніколи, розуміємо, що найкраща відповідь ворогу – не дозволити зупинити науку, забрати хоча б один день нашого продуктивного життя. Зараз усі наші наукові здобутки потрібні нашій країні, нашому майбутньому. Попри всі труднощі, біофізик, професор Валерія Трусова продовжує працювати над важливими проектами у сфері ядерної медицини, щоби змінити світ на краще.

Загальний науковий доробок Валерії Трусової складається з 211 наукових праць (серед яких – 96 публікацій, проіндексованих у базі Scopus, 4 розділи у монографіях (у співавторстві), 28 статей у фахових виданнях України), 115 тез доповідей на міжнародних і вітчизняних наукових конференціях, 4 патентів України. Наукова діяльність В. М. Трусової охоплює дослідження конформаційних змін біомакромолекул; розвиток теоретичних та експериментальних підходів до визначення структури біомолекулярних комплексів; розроблення оптичних сенсорних систем; вивчення дії різноманітних хімічних і фізичних чинників на механізми біомолекулярних взаємодій; скринінг радіофармпрепаратів для терапії онкологічних захворювань.

Член-кореспондент НАН України Валерія Трусова народилася 9 серпня 1984 року в Краматорську Донецької області. Закінчила Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, у якому залишилася працювати. З 2019 року є завідувачкою



## НАУКА

кафедри медичної фізики та біомедичних нанотехнологій.

Що мотивує її рухатися вперед, які виклики долає щодня і як бачить майбутнє науки в Україні? Про це – у спецматеріалі від каразінських студентів, які не припиняють ділитися досвідом каразінських вчених.

### Валерія Трусова:

– Кафедра в нас міждисциплінарна, вона охоплює такі галузі, як біомедичні нанотехнології та галузі медичної фізики. Тобто, ми працюємо і на рівні молекул, намагаючись зрозуміти молекулярні механізми певних захворювань, розробити, наприклад, переносники лікарських засобів, створити біосенсорні платформи для детекції певних молекул і біомаркерів, так і на рівні організму – це вже ми переходимо до медичної фізики. Під медичною фізикою розуміємо всі способи та методи діагностики й терапії різних захворювань, які мають дію фізичних факторів на організм людини. До цих методів, зокрема, належать усім відомі рентген, УЗД, ультразвукова діагностика, МРТ тощо.

Але наразі кафедра почала працювати над проектом, який спрямований на розвиток галузі ядерної медицини. Це галузь, яка торкається терапії та діагностики онкологічних захворювань і використовує радіаційне випромінювання певних атомів, що називають ізотопами, для того, щоб або задіагностувати, тобто візуалізувати місце локалізації, або вилікувати пухлинні клітини внаслідок дії цього радіаційного випромінювання.

Зараз намагаємось розвивати цю галузь. В Україні ядерну медицину використовують більше в клінічних установах, як інструмент для діагностики та терапії різних патологічних процесів, але її фундаментальний компонент не розвивається зовсім.

– Скажіть, будь ласка, як саме почалася ваша історія з цим факультетом?

– Я закінчила радіофізичний факультет, на тому ж радіофізичному факультеті здобула ступінь магістра, потім навчалася в аспірантурі, захистила кандидатську дисертацію, а після цього перейшла працювати на фізико-технічний факультет, відтоді там працюю.

Займала різні посади: від молодшого наукового співробітника, потім наукового співробітника, старшого наукового співробітника і продовжую працювати далі.

– Що саме вас надихнуло обрати кар'єру в науці, зокрема у фізико-математичній сфері?

– Не вважаю себе випадковою людиною в науці, вона завжди мене цікавила ще зі школи. Чому саме фізико-математичний напрям? Тому що я закінчила фізико-математичний

клас, і цей напрям супроводжує мене все життя. Це мені цікаво, я в цьому розуміюся, це мені близьке за духом, і я знаю, що тут можу чогось досягти, на відміну від гуманітарних наук, які не є моїм пріоритетом.

– Чи були труднощі на шляху до звання докторки наук? І як ви їх долали?

– Безперечно, труднощі були і є, тому що в науці не може бути без труднощів. Основна проблема – недостатнє фінансування науки в нашій країні, на жаль, а також те, що не оновлюється обладнання.

Крім того, є питання кількості та якості публікацій. Щоб опублікувати статтю в закордонному журналі, ми можемо зробити це або безкоштовно (що рідкість), або заплативши дуже велику суму за публікацію в журналах



## НАУКА

високого рівня. Навіть якщо твоя стаття підходить за змістом і рівнем результатів, що описані в ній, навіть якщо її приймають до публікації у високореєтинговому журналі, виникає питання – звідки взяти гроші? На жаль, наші вчені не можуть дозволити собі такі дорогі публікації.

Тому ми намагаємося шукати безкоштовні журнали, але з кожним роком їх стає все менше. Це були основні труднощі на шляху до захисту докторської дисертації.

Але з 2022 року все змінилося. 25 лютого 2022 року, на другий день війни, прямим влучанням було повністю знищено нашу лабораторію. Усе, що в нас було, усе, що ми будували роками, усе наше обладнання – знищене повністю. Тому зараз намагаємося відбудувати все заново. У нас є досвід, у нас є команда, і ми шукаємо способи фінансування та підтримки, шукаємо можливості для придбання нового обладнання. Безперечно, це наразі найголовніша проблема: як відбудувати лабораторію.

**– Що для вас найцінніше у вашій роботі? Як підтримуєте свою мотивацію?**

– Найцінніше – це коли розумію, що задоволена собою, що працюю на максимум. Для мене це найважливіше.

Мотивують мене мої досягнення, наприклад, опубліковані статті, виграні проекти. Другою мотивацією є моя родина, яка дуже мене підтримує. Вона розуміє, що наука – це важливо і що нею потрібно займатися. Наука – це довгий і перманентний процес. Ти маєш жити нею, щоб отримати результати. Якщо ти живеш наукою, вона обов'язково відплатить сторицею в хорошому сенсі цього слова. Але потрібно вміти чекати.

**– Можете детальніше розповісти, чим зараз займається кафедра медичної фізики та біомедичних нанотехнологій? Які актуальні проекти втілює?**

– Наразі я б виділила два великих

проекти. Перший – це проект, який підтримує фонд «Юрайзен» (фонд підтримки українських вчених, які постраждали від воєнних дій). Проект спрямований на дослідження молекулярних механізмів взаємодії таких сполук, як поліфеноли, з різними біологічними макромолекулами. Поліфеноли – це речовини, що є в різних рослинах, вони є антиоксидантами, мають протизапальну та виражену антимікробну дію. Досліджуємо їхню взаємодію з різними біологічними макромолекулами, зокрема з білковими молекулами та штучними клітинними мембранами.

Другий напрям – це проект у галузі ядерної медицини, який спрямований на розробку методик отримання радіофармпрепаратів, тобто молекул, які вводять в організм людини з метою візуалізації та діагностики патологічних станів, зокрема, онкології. Сьогодні існує багато методів детекції цього захворювання, наприклад, комп'ютерна томографія (КТ) або магнітно-резонансна томографія (МРТ). Проте методи ядерної медицини відрізняються тим, що випромінювання надходить не ззовні, а зсередини. В організм людини вводять радіофармпрепарат, він сам починає випромінювати радіацію, і це детектується спеціальними сканерами. Методами такої діагностики є позитронно-емісійна томографія (ПЕТ) або однофотонна емісійна комп'ютерна томографія (ОФЕКТ). Це найбільш точний і сучасний метод порівняно з КТ та МРТ.

Основна проблема: де взяти ці радіофармпрепарати, оскільки вони містять радіоактивні елементи. Раніше, багато років тому, в Україні було виробництво таких препаратів, але згодом його припинили, і країна почала закуповувати їх за кордоном. Це, по-перше, дуже дорого, по-друге, у кожного радіофармпрепарату є так званий період придатності, тобто час, протягом якого він залишається активним. Не завжди вдається доставити препарат, наприклад, з Польщі до Харкова вчасно, поки він ще придатний до використання.



Тому питання відновлення власного виробництва радіофармпрепаратів є надзвичайно актуальним.

Харків, як столиця досліджень у галузі ядерної фізики та енергетики, – найбільш придатне місце для цього. До того ж співпраця нашого факультету з Харківським фізико-технічним інститутом є запорукою того, що ми можемо відновити це виробництво. Але, безперечно, для цього потрібно докласти дуже багато зусиль.

**– Щодо вашої премії, яку ви отримали у 2019 році – L'Oréal-UNESCO «Для жінок у науці», що для вас означає ця нагорода?**

– Ця премія ніяк не пов'язана з красою, як багато хто вважає. Насправді L'Oréal спочатку була науково-дослідною лабораторією, яка працювала і працює в Парижі над вивченням шкіри з погляду науки. Це була наукова дослідна інституція, а вже потім, коли компанія досягла успіху, вона почала займатися комерційним виробництвом косметичних засобів. Але історично основою компанії є саме наука. Щодо

## НАУКА

самої премії: журі цього конкурсу складається з видатних українських науковців, які побудували себе та свою науку з нуля. Тому, коли отримувати таку премію з рук таких авторитетних учених, це означає, що ти робиш усе не дарма, що ти на правильному шляху. Ця нагорода стала для мене підтвердженням того, що я займаю правильне місце в науці, і сигналом, що потрібно рухатися далі.

**– Тепер ви нова членкиня журі Української премії. Якими критеріями керуватиметеся у своїй роботі?**

– Там є чітко визначені критерії. Це насамперед наукометричні показники: кількість публікацій, де науковця є першим автором. Далі – популяризація науки: чи популяризує вона науку, чи ні. Також обов'язковою вимогою є належність до галузі STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics), тобто ця премія не поширюється на гуманітарні науки. Існують чітко означені параметри, аналіз яких дозволяє виділити певних кандидаток, а когось, на жаль, ні. Окремим пунктом є мотиваційний лист. Читаючи його, можна багато зрозуміти про авторку – наскільки вона живе наукою, чи «горить» нею. Проте вибір переможниці ґрунтується

не лише на мотиваційному листі, а на сукупності всіх наукометричних параметрів, тобто на конкретних цифрах. Коли відбирають 10 найкращих претенденток, проводять співбесіди. В особистому спілкуванні теж можна зрозуміти, наскільки людина відповідає своєму науковому покликанню.

**– Як вважаєте, якими якостями має володіти «наукова людина»?**

– Наукою займаються ентузіасти, я в цьому переконана. Основна якість – це наполегливість. Якщо не буде постійної роботи над собою, самоорганізації, вміння чекати, розуміння того, що все обов'язково буде, але просто ще не прийшов час – нічого не вийде. Наполегливість і самовіддача – це головне.

**– Що б ви порадили молодим науковицям, які тільки починають свій шлях?**

– Не здаватися й завжди пам'ятати: сьогодні ти найкраща версія себе. Сьогодні ти краща, ніж учора.

**– Яким бачите розвиток біомедицини та ядерної медицини в найближчі 10 років?**

– Сподіваюся, що в найближчі 10 років

ми отримаємо більше фінансування.

Дуже хочу вірити, що через десять років у Харкові з'явиться сучасний центр позитронно-емісійної томографії з комп'ютерною томографією (ПЕТ-КТ), де пацієнти зможуть проходити точну діагностику, а на наступному етапі – отримувати якісне лікування онкологічних захворювань. Щоб більше не доводилося чекати, поки радіофармпрепарати привезуть із Польщі, або місяцями стояти в черзі, адже нині в Україні лише дві клініки надають такі послуги – і обидві в Києві. На Сході країни подібного центру досі немає. Вірю, що через десять років зможемо урочисто перерізати червону стрічку на вході в наш діагностичний центр і відкрити людям двері до своєчасної, доступної та високоточної медицини.

**– Амбітні мрії у науковій сфері?**

– Моя мрія і мета – щоб кафедра та університет знову наповнилися студентським сміхом. Щоб ми більше не зустрічалися зі студентами через екрани моніторів, а бачили їх в аудиторіях. Щоб кількість студентів зростала, тому що зараз ця проблема дуже гостра. Намагаємося всіма способами залучати молодь до науки, але, на жаль, нині не все залежить від нас. Вірю, що все налагодиться і кафедра знову заживе так, як раніше.

**– Яку пораду дали б собі в майбутньому?**

– Вистояти перед темрявою зла. Пам'ятати, що наука – це світло, яке здолає цю темряву. Завжди пам'ятати свої слова: «Сьогодні я краща версія себе. Сьогодні краща, ніж була вчора. А завтра буду ще кращою, ніж сьогодні». Рухатися вперед. Бачити свій маяк і ніколи не втрачати його з поля зору. Коли була знищена наша лабораторія, у якийсь момент здалося, що далі немає сенсу. Лабораторії немає – науки немає. Що далі? Будувати все з нуля після 20 років роботи – це дуже складно. Але я зрозуміла, що ми потрібні науці, так само як і наука потрібна нам. Заради неї маємо вистояти й рухатися далі.



## ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ВАЖЛИВИЙ ДІАЛОГ ЗІ СТУДЕНТКОЮ ПЕРШОГО КУРСУ МАГІСТРАТУРИ ЮРИДИЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ СОФІЄЮ ВАСИЛЕНКО

Величезною гордістю є знайти професію, яка по-справжньому буде вести тебе через усе життя, яка резонує з твоєю душею, дає відчуття, що твої зусилля мають сенс. І для Софії Василенко, студентки першого курсу магістратури юридичного факультету Каразінського університету, саме юридична кар'єра стала тим шляхом, який вона обрала для себе. Софія не просто навчається – вона активно формує своє місце в правозахисній спільноті, стаючи переможницею всеукраїнського конкурсу наукових робіт «Омбудсман України: захист прав людини під час війни» та отримавши запрошення для участі в масштабній Міжнародній правозахисній конференції «Десятиліття 2014–2024. Відвойовуючи права людини. Зберігаючи демократію». Це надзвичайно важлива подія, що об'єднала понад тисячу учасників зі всього світу, а серед них – правозахисників, журналістів, представників влади та громадянського суспільства. Зустріч з міжнародними фігурами, зокрема Генеральним секретарем Ради Європи Аленом Берсе, стала важливим етапом у її професійному становленні.

Задоволення від того, що її дослідження знаходять відгук у серйозних міжнародних колах, Софія поєднує з прагненням змінювати світ на краще через правозахисну діяльність. Сьогодні вона ділиться своїми думками про важливість цього шляху, труднощі, що виникають, та професійні мрії, які стимулюють її рухатися вперед.

**– Що надихнуло вас взяти участь у конкурсі «Омбудсман України: захист прав людини під час війни»?**

*– Цей конкурс має для мене особливе значення, оскільки захист прав людини – одна з моїх головних цінностей. Під час*

*війни права людей часто порушують, і я вважаю важливим привертати до цього увагу та сприяти їх захисту. Я родом із маленького села Маркове на Донеччині, яке майже зникло з мапи. На власні очі бачила, як люди страждають і потребують допомоги. Це мотивує мене діяти, змінювати ситуацію на краще.*

*Участь у конкурсі – це можливість більше дізнатися про реальний стан справ, познайомитися з активістами та фахівцями, обмінятися досвідом. Це також шанс застосувати свої знання на практиці та відчувати, що твої зусилля справді мають значення.*

**– Що було найскладнішим під час написання роботи? Як подолали ці виклики?**

*– Найскладнішим під час написання роботи була постійна відсутність світла та інтернету, що значно уповільнювало процес і вибивало з робочого ритму. Доводилося працювати в ті моменти, коли з'являлася можливість. Також складністю було глибоке опрацювання теми – «Інститут омбудсмана в Україні: погляд у майбутнє». Потрібно було врахувати всі аспекти функціонування цієї інституції в сучасних умовах і прогнозувати її розвиток, зокрема з огляду на виклики, спричинені війною.*

*Окремим випробуванням став пошук надійних джерел інформації, адже в умовах нестабільності багато фактів можуть бути спотворені або неповні. Крім того, важливо було знайти баланс між теоретичним аналізом і практичними рекомендаціями, щоб робота була не лише академічно обгрунтованою, а й корисною на практиці.*



*У подоланні цих труднощів допоміг мій науковий керівник, який спрямовував і підтримував мене. А головне – я не втрачала ентузіазму. Як казав Вінстон Черчилль: «Успіх – це здатність крокувати від однієї невдачі до іншої, не втрачаючи ентузіазму».*

**– Що відчували, коли дізналися, що стали переможницею всеукраїнського конкурсу? Як перемога вплинула на ваше життя?**

*– Коли дізналася про перемогу у всеукраїнському конкурсі, мене переповнювали радість і гордість. Особливо важливо було усвідомлення, що я виправдала довіру свого наукового керівника, Серьогіна Віталія Олександровича, який завжди мене підтримував.*

*Ця перемога дала мені можливість особисто познайомитися з*

## НА ШЛЯХУ ДО ПРОФЕСІЇ

Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини Дмитром Лубінцем та уповноваженими інших областей. Вона також відкрила двері до нових професійних знайомств, які стали не лише корисними для розвитку, а й подарували коло однодумців.

Окрім того, я відчула підтримку колег, друзів і родини, що стало потужною мотивацією рухатися далі та працювати над важливими проєктами.

– Як навчання на юридичному факультеті вплинуло на ваші професійні та особисті цінності?

– Юридичний факультет – це не про навчання, це про родину. Тут я не лише здобула знання, але й знайшла свою справжню сутність, друзів, підтримку, однодумців. Оточення викладачів, які завжди вірили й підтримували на кожному кроці, стало для мене джерелом натхнення і мотивації. Постійно говорю, що навчаюся в найкращих! Кожен був для мене не просто вчителем, а справжнім другом та порадиником. Вони заклали підтримку моєї особистості, допомогли знайти власний шлях і повірити у свої сили.

Наш факультет – це місце, де дійсно вірять у своїх студентів, проживають студентське життя разом із ними, допомагають стати найкращими версіями себе.

Юриспруденція для мене – це не лише закони, а й справедливість, етика та

співчуття. Викладачі навчили, що справжній професіонал діє з чистим серцем і ставить інтереси інших на перше місце. Вдячна факультету за характер, емоції, уроки, за злети й падіння – усе, що зробило мене тим, ким я є. Каразінський університет став для мене домом, і я з гордістю можу сказати: більшого фаната свого університету, ніж я, просто не знайти!

– Що вас найбільше приваблює у правозахисній сфері? Чому саме цей напрям?

– Правозахисна сфера – це моя дитяча мрія, яку я ніколи не зраджувала. Не можу виділити щось одне, що мене приваблює, адже для мене цікаве все, що стосується юриспруденції. Мені здається, я народилася з чітким розумінням своєї майбутньої професії та знала, який університет оберу. Це щось особисте, наче частина мене – як голос чи відбиток пальця.

Окрім практичної діяльності, з першого курсу мене цікавить викладання. Захоплююся своїми викладачами й точно знаю, що хочу поєднувати наукову, викладацьку діяльність і практику. Це може звучати фантастично, але зараз саме цим горить моє серце, і я впевнено йду до своєї мети.

– Чи є у вас професійний ідеал? Хто ця людина та чим вона вас надихає?

– У мене немає професійного ідеалу, адже я впевнена: щоб його побачити,



потрібно багато працювати над собою. Як говорив Фрідріх Гегель: «Що людина робить, така вона і є». Я вірю, що самовдосконалення, дисципліна та наполеглива праця допомагають стати кращою версією себе.

Водночас важливу роль відіграє оточення, і серед тих, ким захоплююся, є Серьогін Віталій Олександрович. Його мудрість, точні поради та підтримка надихають мене з першого семінару. Саме він відкрив для мене шлях у науку, а перші перемоги я присвячувала й присвячуватиму своєму університету. Прагну стати таким самим професіоналом, зацікавлювати студентів і показувати, що наука – це розвиток, це цікаво й поважно.

– Як вам вдається поєднувати особисте життя, навчання, наукову діяльність і участь у масштабних заходах?

Для мене немає розбіжності між особистим життям, навчанням, науковою діяльністю та участю в масштабних заходах. Усе це є частинами мого життя, яке я живу. Навчання та наука – це логічне продовження мого розвитку, а участь у великих заходах дозволяє застосувати й розширити мої знання та навички.

Анастасія ОДИНЕЦЬ.



ВИПУСКНИКИ – НАША ГОРДИСТЬ!

## ВИПУСКНИЦЯ ХІМІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ МАРГАРИТА БЛАЖИНСЬКА: ВІД БАКАЛАВРАТУ В КАРАЗІНСЬКОМУ ДО ПОСТДОКТОРАНТУРИ В СОРБОННІ

Понад 10 років тому вона вперше переступила поріг Кразінського, відтоді він так само залишається в її серці. Маргарита Блажинська – випускниця хімічного факультету, яка зараз навчається в постдокторантурі у Франції. Її амбітність, рішучість, жага до знань та наполеглива праця допомогли досягнути високого рівня академічних звершень та здобути визнання в науковому світі.

– З якого моменту навчаєтесь у Франції?

– Я поїхала туди під час магістратури за програмою подвійного диплома. На нашому факультеті було розділення на науково-освітню програму та програму спеціалістів. Подалася на першу, бо на той час мені вже дуже подобалася наука і ми почали співпрацювати з Кириченком Олександром Васильовичем, моїм першим науковим керівником. Він мене

навчав моделювання і я вже внутрішньо вирішила, що хочу вступати тільки туди. Так і вийшло – я подала документи тільки на науково-освітню магістерську програму. Перший рік провела в Україні, а на другий – поїхала до Франції в місто Ліль. Це був трохи екстремальний досвід, адже період написання диплома припав на часи пандемії. Проте я вирішила залишитися та почала шукати аспірантуру.

– Ваша аспірантура також була у Франції?

– Так, бо на цей час у Франції, зокрема в НАНСІ (я переїхала з Лілля в Нансі), залишився й мій майбутній супервайзер (або науковий керівник) Chris Chipot, відомий біофізик. Я пішла ва-банк і подала документи лише до нього. На щастя, після Кразінського він мене охоче взяв. На наступні три роки я залишилася із ним, після PhD подалася на постдокторантуру в групу до Jean-Philip Piquetal. Я здобула звання доктора хімічних наук і тепер працюю в університеті Sorbonne, де маю контракт на два роки.

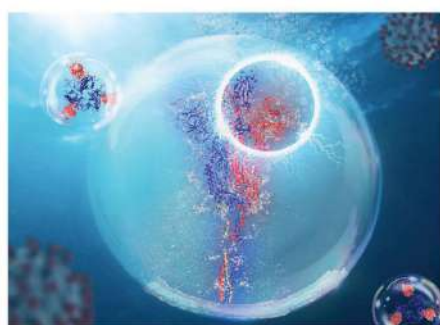
– Яка основна сфера ваших наукових інтересів?

– Ще з підліткових років мені подобалася тема дії молекул у нашому організмі. Коли я вступала до хімічного факультету, тоді ще тільки починалися розмови про кафедру фармацевтичної хімії, і я дуже чекала моменту, коли її нарешті відкриють, але так і не дочекалася...тут я трошки прогадала. Але коли підходив час до вибору аспірантури, я шукала програму, пов'язану з фармацевтичними науками. Відповідно, за час моєї аспірантури розробляла багато методів для розрахунку енергії зв'язку (binding free



energy) між протеїнами й лігандами (маленькі молекули, часто ліки або потенційні ліки), а також між двома протеїнами. Більш детально, я займалася розробкою методів щодо передбачення ефективності медикаментів за допомогою комп'ютерного моделювання. Почали з розробки методів у рідині, і потім стали так робити з мембранами.

Радію, що цей час не минув дарма, він дотепер приносить свої плоди. Зараз у мене все пішло ще далі, бо дуже зацікавилася вірусологією. Завдяки тому, що я хімік, можу побачити деякі взаємодії, які не кожен біолог може побачити. Дуже щаслива, що маю змогу поглиблено вивчати те, що дійсно цікаво! Дуже люблю хімію і вважаю, що вона неосяжна. Усього мого життя не вистачить, щоб зрозуміти всі її процеси. Це наука, яка керує світом.



rsc.li/chemical-science

Її роботу з ковідною спайкою було обрано як одну з найвпливовіших за 2024 рік

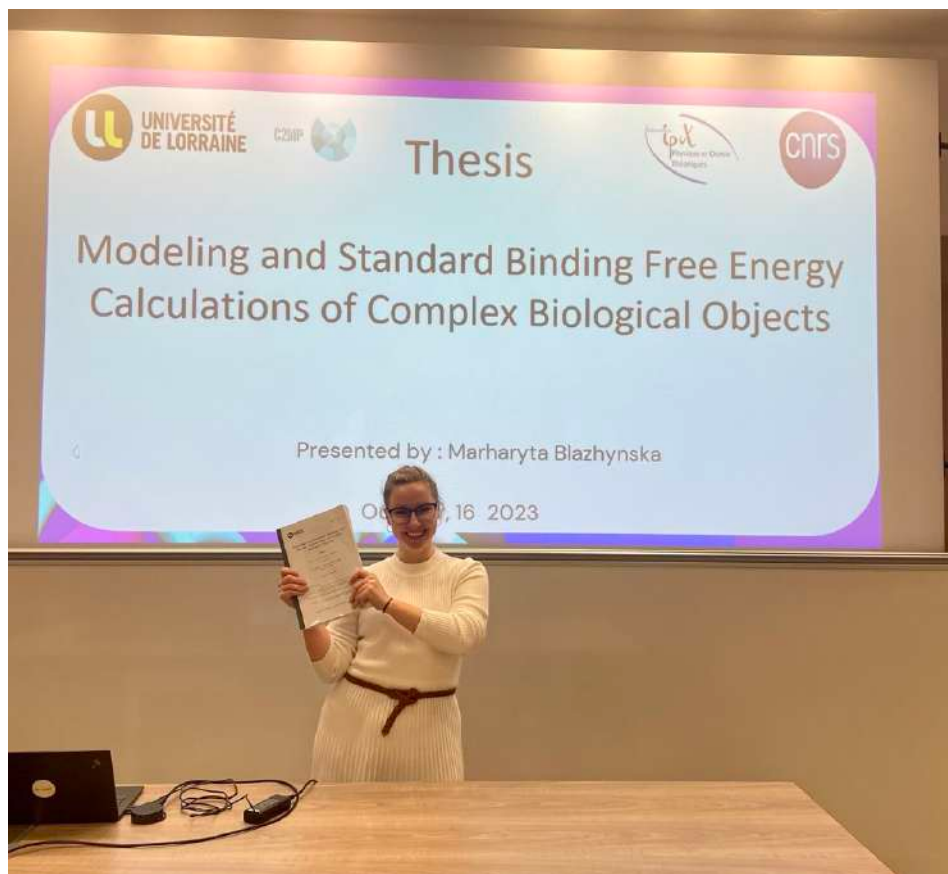
ВИПУСКНИКИ – НАША ГОРДИСТЬ!

**– Що вам дало навчання в Каразінському?**

– Насамперед чудових людей та корисні знання, які я досі використовую. Це найкраще, що могло зі мною статися в професійно-підготовчому плані. Дуже вдячна Горбачу Віктору Микитовичу, бо це людина, яка мене виховала в теоретичній фізиці. Він вклав у мене дуже багато часу, бо навчав практично з нуля. Так само і з математикою: Чернова Ганна Вікторівна була неймовірною, адже допомогла мені зрозуміти, як математичний апарат може бути використаний в моїх дослідженнях. У коледжі ми здобували професійні компетенції, які ти будеш використовувати під час роботи в аптеці, тому тобі не дають глибоких знань із базових дисциплін. Так і сталося, що знання зі старшої школи пройшли крізь мене. Але завдяки Ганні Вікторівні, яка залишалася з нами після пар та пояснювала складні теми, у мене з'явилася математична «жилка»,



Стажування в Beckman institute в Urbana-Champaign IL (USA) під час аспірантури



Захист дисертації 16.10.2023

яку використовую задля написання методики комп'ютерного моделювання. Також дуже завдячую Єльцову Сергію Віталійовичу, Коліснику Ярославу Валентиновичу та Іванову Володимирі Венедиктовичу, які вклали в мене дуже багато знань. Мені дуже пощастило працювати з людьми, які люблять свою роботу.

**– Який ваш улюблений спогад з Каразінським?**

– День, коли наш декан, Калугін Олег Миколайович, запропонував мені спробувати моделювання. Як зараз пам'ятаю те 7 березня мого третього курсу – саме час обрати свій напрям. На початку моделювання здалося мені дуже складним, але дуже крутим, адже це зовсім інший погляд на хімію!

**– Які настанови можете дати майбутньому поколінню хіміків?**

– Не думаю, що можу давати комусь настанови, але точно можу сказати, що вже всіма неймовірно пишаюся! Студенти хімічного та й інші каразінці, які за таких складних умов знаходять у собі сили не здатися і продовжити навчання неймовірно. Наш університет – це привід для гордості, і я пишаюся бути його випускницею. Бажаю всій нашій спільноті наснаги, бо ви дуже сильні духом, і це може тільки надихати. Бажаю всім зустрічатися офлайн, у лабораторіях, та мати змогу спілкуватися. Дуже хочеться, щоб настала перемога й діти могли побачити одне одного наживо, постукати до дверей викладачів і зрозуміти, що вони теж люди, яким, я впевнена, складно без відчуття присутності. Отже, прислухайтесь одне до одного! Мрійте! Знаю, що все буде у ваших руках і ви зможете побудувати омріяну кар'єру.

Меланія РИБАЛКО.

СТУДЕНТИ ДОСЛІДЖУЮТЬ ТЕМУ!

## ВСТИГНУТИ ВСЕ: СТУДЕНТСЬКІ РЕАЛІЇ ПОЄДНАННЯ НАВЧАННЯ ТА КАР'ЄРИ

Сучасні студенти – справжні майстри багатозадачності! Сьогодні майбутні фахівці не лише опановують науку, а й активно шукають можливості для заробітку. Поєднання роботи та навчання стало не лише викликом, але й шансом визначити свій кар'єрний шлях. Як обрати роботу, що не заважатиме навчанню? Яку роль відіграє в цьому університет? Читайте в нашому матеріалі історії тих, хто встиг спробувати себе в різних ролях, і дізнавайтесь, як правильно організувати свій час, щоб усе встигати.



**Марія Гаценко, студентка 4 курсу соціологічного факультету:**

– Вибір спеціальності «Журналістика та зв'язки з громадськістю» не був для мене простою мрією, а чіткою метою ще з часів школи. Я завжди уявляла себе в цій галузі, але, як ми знаємо, життя має свої корективи. Багато змін принесла саме війна, яка значно вплинула на ритм мого повсякденного життя та оточення. Однак зараз я є лідером волонтерів та очолюю напрям «Психічне здоров'я та психосоціальна підтримка» Роменської МО ТЧХУ. Спершу думала, що почну працювати лише після закінчення університету,

але реалії змусили мене змінити плани: потрібно було заробляти кошти, і саме ця робота стала для мене можливістю допомагати не лише собі, а й оточенню.

Поєднувати навчання та роботу – завжди складно, адже навантаження з обох боків велике. Проте для мене це стало випробуванням на витривалість, перевіркою моєї сили. І хоча на шляху були й «хвости», борги, недопуски, я впоралась з усім цим. Так, це було важко, іноді до сліз, але кожен обирає свій шлях, і я обрала свій.



**Дарина Лиманська, студентка 4 курсу економічного факультету:**

– З другого курсу я почала працювати репетитором з математики. Спочатку витратила багато часу на підготовку матеріалів, дослідження програм навчання й розробку інтерактивних вправ. Це призвело до того, що я стала менше часу приділяти навчанню, що, своєю чергою, вплинуло на мої оцінки. Однак з часом мені вдалося знайти баланс і ефективно поєднувати роботу, навчання та інші аспекти життя. Мої навички тайм-менеджменту стали в цьому великим плюсом: я розробила

зручний для себе спосіб планування й час від часу використовую різні техніки управління часом. Також я навчилася правильно розподіляти ресурси та обов'язково виокремлюю час на якісний відпочинок.

Більшість викладачів ставляться з розумінням до студентів, які працюють, і зазвичай мені суворі до відвідування та можуть продовжити дедлайн для виконання завдань. Якби мене запитали знову, чи варто починати працювати під час навчання, я б без вагань зробила той самий вибір! Тому шукайте своє покликання, розвивайтеся та вірте у свої сили!



**Емма Нерсісян, студентка 2 курсу магістратури факультету іноземних мов:**

– Це справді цікаве питання! Я давно знала, що хочу навчатися саме на іноземних мовах, адже завжди відчувала до цього справжнє покликання. Вибір був очевидний – переклад, де можна було вивчати англійську та китайську мови. Мій кар'єрний шлях розпочався з

## СТУДЕНТИ ДОСЛІДЖУЮТЬ ТЕМУ!

першого курсу, коли почала працювати репетитором з англійської мови для дітей. Хоча це була корисна й приємна робота, пізніше я зрозуміла, що це не зовсім моє: підготовка індивідуальних матеріалів та адаптація під кожного учня забирало багато часу, та не завжди було легким завданням. Однак згодом з'явився шанс пройти декілька безплатних онлайн-курсів для українців, які організовували на початку війни. Саме тоді відкрила для себе нову сферу – дизайн.

Це стало моїм поворотним моментом, адже я познайомилася з чудовими людьми та почала працювати в маркетинговій компанії в онлайн-форматі, де наразі поєдную роль перекладача та дизайнера (SMM-фахівця). Мені дуже подобається ця робота, вона надихає й дає можливість для творчості. Проте, якщо бути чесною, останнім часом мені складно знаходити баланс між навчанням, роботою та особистим життям. Але якби не ця робота, я б не відкрила для себе нові можливості та не була б там, де є зараз. Не бійтеся робити перший крок! Це завжди складно, але кожен досвід – це наш розвиток.

Центр розвитку кар'єри нашого університету активно допомагає студентам знайти роботу та вдосконалити кваліфікаційні навички. Ми поспілкувалися з директоркою центру, **Оленою Волянською**, щоб дізнатися про актуальні ініціативи, перспективи працевлаштування та її поради успішного старту в професійному житті.

– Пані Олено, чи були запроваджені нові ініціативи або програми цього року для підтримки студентів у пошуку роботи?

– Цього року декани факультетів провели серію мотиваційних зустрічей зі студентами, під час яких розповідали про свій професійний шлях. Наприклад, декан факультету геології, географії, рекреації і туризму поділився досвідом



роботи метеорологом, а представники факультетів хімії та фізики висвітлили сучасні перспективи у своїх галузях. Університетська освіта дає не лише професійні знання, а й формує широкий світогляд і здатність до адаптації. Це дозволяє нашим випускникам швидко реагувати на виклики ринку праці та опановувати нові навички.

– Чи є якісь нестандартні підходи

до працевлаштування, які радите студентам?

– Безумовно, постійно шукаємо нестандартні підходи до працевлаштування, щоб максимально ефективно підтримувати наших студентів. Одним із таких підходів є проведення тижнів кар'єри, які ми трансформували під сучасні умови. Раніше це були традиційні офлайн-

## СТУДЕНТИ ДОСЛІДЖУЮТЬ ТЕМУ!

ярмарки вакансій, а тепер організовуємо онлайн-зустрічі з випускниками, які діляться своїм кар'єрним досвідом і розповідають про особливості роботи у своїх організаціях. Такий формат дозволяє студентам не тільки дізнатися про реальні приклади успіху, але й напряду поспілкуватися з випускниками, поставити запитання та навіть отримати пропозиції щодо роботи. Наприклад, під час однієї з таких зустрічей кілька студентів отримали вакансії, проявивши зацікавленість і поставивши правильні питання. Також проводимо ефіри та відкриті інтерв'ю. Минулого року було інтерв'ю з представниками артіндустрії, де успішні випускники ділилися своїми історіями та надихали молодь. Впевнені, що віддзеркалення успішного досвіду мотивує інших до дій. Наш університет не просто дає знання – він вчить, як їх застосовувати.

**– На вашу думку, як війна вплинула на популярність професій, які раніше були менш популярними?**

– Війна значно вплинула на популярність певних професій та змінила пріоритети роботодавців. Деякі спеціальності, які раніше не мали високий попит, стали вкрай актуальними завдяки їхній практичності та значенню в нових умовах. Наприклад, деякі заклади відкривають нові напрями підготовки фахівців для військових адміністрацій, що є доповненням до низки спеціальностей. Це свідчить про зростання потреби в управлінських кадрах, здатних ефективно діяти в умовах кризи та відновлення. Крім того, професії, пов'язані з географією, набули нового практичного значення. Наприклад, створення та оновлення економічних карт стало надзвичайно потрібним напрямом. Це складна, але необхідна робота, яка потребує висококваліфікованих фахівців. Загалом, війна зробила запит на знання та навички більш конкретними та цільовими. Раніше деякі професії розглядалися в більш широкому

контексті, зараз же пріоритет надають практичним спеціальностям із чітко визначеним переліком компетенцій, які мають реальне застосування у військовій і післявоєнній час.

**– Як ставитеся до того, що деякі студенти розглядають волонтерство як крок до кар'єри?**

– Розглядати волонтерство як крок до кар'єри – це абсолютно природно та навіть необхідно. Це світова практика, яка відкриває студентам унікальні можливості для занурення в професійне середовище. Волонтерство дозволяє стати своєрідним спостерігачем, але в активному форматі: ви не просто дивитесь зі сторони, а маєте змогу брати участь у процесах, розуміти їх зсередини. Часто волонтери бачать навіть більше, ніж люди, які працюють у цій сфері, адже вони підходять до завдань із відкритим розумом і без попередніх стереотипів. Однак важливо пам'ятати про баланс між «давати» і «отримувати». Волонтерство – це не лише можливість здобути нові знання та навички, але й спосіб проявити свої таланти, спроможність працювати в команді та бажання зробити свій внесок у важливу справу. Саме такі цінності сьогодні високо оцінюють роботодавці.

**– Чи вважаєте, що робота під час навчання допомагає студентам краще підготуватися до майбутньої кар'єри, чи це більше про фінансову незалежність?**

– Поєднання роботи та навчання може мати різні цілі та залежить від мотивації студента. Для деяких це насамперед спосіб досягти фінансової незалежності, що є важливим аспектом, особливо зараз. Проте варто зазначити, що в таких випадках робота може відволікати від навчального процесу. Сьогодні завдяки онлайн-освіті студенти мають більше можливостей знаходити баланс між

навчанням і роботою. Якщо говорити про фахове працевлаштування, то це найкращий спосіб підготуватися до майбутньої кар'єри. Наприклад, виробнича навчальна практика часто стає сходинкою до постійного працевлаштування. Керазінський активно сприяє тому, щоб співпраця між студентами та роботодавцями була корисною саме для навчання. Університет надає можливість працювати в командах над реальними завданнями, що дозволяє студентам здобути практичний досвід і підвищити свою конкурентоспроможність на ринку праці. Особливо це актуально для технічних спеціальностей, де студентів залучають до роботи в ІТ-компаніях уже під час навчання. Будь-яка співпраця має бути спрямована на розвиток знань і навичок студентів, а не лише на користь роботодавців.

**– Чи є історії успіху студентів, якими пишаєтесь? Що допомогло їм досягти цього?**

– Пишаємося всіма нашими випускниками, адже кожен із них є частиною великої родини Керазінського університету. Їхні досягнення – це підтвердження того, що університетська освіта не обмежується лише здобуттям знань. Вона формує спосіб мислення, сприйняття світу та вміння адаптуватися до викликів сучасності. Особливу гордість викликає те, що саме в Харкові продовжуємо розвивати науку й готувати фахівців, які стають успішними у своїй сфері. Головне – це бажання студента знайти своє місце в професійному світі. Якщо є мотивація та університетська база знань, то можна опанувати будь-яку спеціальність і досягти поставлених цілей.

Підготувала Мілена НЕРСІСЯН,  
студентка 4 курсу  
соціологічного факультету.

ЕКСКЛЮЗИВНЕ ІНТЕРВ'Ю

## ВИДАВЕЦЬ ОЛЕКСАНДР САВЧУК: ПРО УКРАЇНСЬКІ СЕНСИ ХАРКОВА ТА УНІКАЛЬНЕ КНИГОУКРИТТЯ, ПРО ВИДАВНИЧУ СПРАВУ ТА НАЦІОНАЛЬНУ ІДЕНТИЧНІСТЬ

Харків є містом людей неймовірної енергії та культурної сили, які, попри складну ситуацію, демонструють високу активність та зацікавленість у культурному розвитку нації та руху вперед.

До прикладу, постать Олександра Савчука вражає: знаний харківський видавець, що заснував унікальне видавництво, місією якого є повернення з небуття золотих імен української науки, культури та мистецтва, нещодавно здивував харківців новим натхненним проєктом, власне здійснив мрію – відкрив у центрі міста книгарню-кав'ярню свого видавництва. Це перший у Харкові безпечний коворкінговий простір, що об'єднує книги, каву та людей... До всього креативу, Олександр Савчук – кандидат філософських наук, викладач Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна та співробітник центру українських студій і краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька. Його видавництво, створене у 2010 році, стало визнаним центром видання наукової літератури з історії культури, мистецтвознавства та етнографії. Особливість його діяльності – це не тільки друк книжок, а реалізація великих культурних проєктів, серед яких – конференції, фестивалі та презентації. Його видання поєднують глибоку науковість із доступністю для фахівців і ширшого кола читачів. Книги видавництва регулярно здобувають престижні нагороди, зокрема Гран-прі на BookForum у Львові. Видання «Українська абетка. Малюнки Георгія Нарбута» отримало широке визнання, а унікальна книга «Знищені шедеври української дерев'яної сакральної архітектури» стала знаковою подією у сфері збереження культурної спадщини. Олександр Савчук своєю працею робить значний внесок у популяризацію української культури та історії, зберігаючи національну ідентичність через видавничу справу.



**– Пане Олександре, що стало початком вашого шляху до Каразінського університету? Чи вважаєте себе дослідником кобзарської культури?**

– У 2007 році я вступив до аспірантури Каразінського університету на кафедру теорії культури та філософії науки філософського факультету. Темою моєї наукової роботи стало кобзарство – унікальне явище, яке зародилося на Слобожанщині і є невіддільною частиною нашої культурної ідентичності. Моїм науковим керівником був Іван Захарович Цехмістро. Спершу ідея досліджувати кобзарство викликала певний скепсис на кафедрі, проте я наполегливо працював, вивчаючи рукописи, архівні матеріали й усні джерела. У підсумку успішно захистив свою дисертацію. Кобзарство – це велетенська скриня, що охоплює безліч аспектів культури: музику, літературу, суспільний спротив і ідею свободи. Я не лише вивчав окремі його прояви, але й прагнув зрозуміти значення цього феномену в ширшому культурному контексті. Моя

видавнича діяльність також розпочалася із прагнення популяризувати подібні теми. У 2010 році ми видали книгу, присвячену Стефану Таранушенку – видатному харківському архітектору, мистецтвознавцю й випускнику Каразінського університету. Таранушенко був непересічною особистістю, яка створила Музей українського мистецтва у Харкові. У 1926–1933 роках він об'їздив Лівобережну Україну, досліджуючи дерев'яні пам'ятки архітектури. Завдяки його роботі збереглися фотографії, креслення та описи унікальних споруд, які згодом було знищено. Таранушенко є для мене прикладом людини, яка своїми дослідженнями вивела українське мистецтвознавство на міжнародний рівень. Його діяльність надихає й сьогодні. Тоді й було створено серію «Слобожанський світ».

**– Як прийшли до ідеї створення власного видавництва?**

– На початку створення видавництва в

ЕКСКЛЮЗИВНЕ ІНТЕРВ'Ю

мене не було жодних комерційних цілей. Дотримувався принципу: якщо є щось, що варто опублікувати, я це видаю, а вже чи будуть купувати – побачимо згодом. Це був, певною мірою, прояв свободи вибору. Мені ніхто нічого не диктував: я сам планував, сам відповідав за успіх чи провал, сам приймав критику. Першою книгою, яку ми видали, була праця, присвячена Стефану Таранушенку. Після цього світ побачив рукопис Гната Хоткевича «Енциклопедія музичних інструментів українського народу». Ця книга пролежала 75 років в архіві у Львові. Завдяки знайомим я отримав доступ до цих матеріалів. Моя симпатія до Хоткевича має особисте коріння, адже моє дитинство минуло в Дергачах, рідному місті цього унікального митця. Хоткевич був не лише письменником-модерністом, а й талановитим інженером, що мені, як людині з технічною освітою, дуже близько. Робота над виданням була комплексною: ми консультувалися з Харківською консерваторією, знаходили ілюстрації в бібліотеці Каразінського університету, залучали авторів передмов. Як виявилося, з 1937 року ніхто не створював комплексної енциклопедії музичних інструментів. У своїй праці Хоткевич описав близько 130 інструментів, і ця книга стала справжнім бестселером. Ми вже зробили чотири видання. Цікавий факт: Хоткевича більше знають у Львові чи Карпатах. У горах, якщо ви скажете, хто такий Гнат Хоткевич, вас не лише нагородять, а й дадуть ночівлю. Завдяки популярності його Гуцульського театру, який він заснував і який досі існує. До рукопису увійшли не лише тексти про музичні інструменти, а й графічні ілюстрації та технічні схеми. Хоткевич був випускником технологічного інституту, що дозволило йому поєднати мистецтво з технічними знаннями. Завдяки цьому його праця має не



лише історичну, а й практичну цінність. До початку війни наше видавництво вже опублікувало близько десяти книг.

– Чому обрали саме таку назву для вашого видавництва?

– Коли я заснував видавництво у 2010 році, у мене не було жодного стартового капіталу. Найпростіший варіант – назвати видавництво за власним ім'ям, адже ФОП оформляється саме так. Проте Книжкова палата дозволяє замінювати слово «ФОП», яке звучить не надто красиво, на «видавець». Так і з'явився «Видавець Олександр Савчук». З часом я вирішив залишити її, адже люди почали впізнавати видавництво саме за цим брендом.

– Чи є у вашій роботі приклади знакових видань, що стали втіленням національної ідентичності чи творчих амбіцій?

– У 2020 році ми видали знакову книгу – «Українська абетка» з ілюстраціями Георгія Нарбута. Оригінали цієї абетки зберігають у Харківському художньому музеї, тривалий час вони були частиною

експозиції. За цією книгою стоїть захоплива історія: Георгій Нарбут, родом із Чернігова, поїхав навчатися до Петербурга, де став відомим графіком. Але в 1917 році в ньому прокинулася національна ідентичність і він зрозумів, що він українець. Попри коротке життя, Нарбут залишив вагомий спадок, а його «Абетка» – це не лише художній шедевр, а й свідчення змін у світогляді та пошуку національної ідентичності. Видання цієї книги відбулося у 2020 році, коли видавництву виповнилося вже 10 років, це наче стало здійсненням мрії, яка здавалася майже недосяжною.

Величезну роль у моїй діяльності відіграє Каразінський університет. Без його підтримки мій шлях у книговиданні був би значно складнішим. Університетська бібліотека зберігає справжні скарби, і я маю доступ не лише до цих матеріалів, а й до фахівців, які допомагають у роботі. Окремо хочу відзначити плідну співпрацю з бібліотекою університету. Наприклад, Ірина Казимирівна завжди запрошує мене на заходи до Дня бібліотекаря. Разом демонструємо, як ефективно можуть співпрацювати видавці та бібліотеки. Замість того щоб «давати по руках», бібліотека сприяє скануванню рідкісних



ЕКСКЛЮЗИВНЕ ІНТЕРВ'Ю



видань і допомагає в їхньому відтворенні.

— Як війна вплинула на вашу діяльність?

— Насправді війна почалася ще у 2014 році. У можливість повномасштабного вторгнення не вірив — здавалося, це нереально. Я продовжував працювати, а знайомі з друкарень інколи запитували мої думки щодо ситуації. Відповідав: «Нічого не буде, працюймо далі». Так настав ранок 24 лютого 2022 року. Пригадую, що саме того дня мені зателефонував замовник із Калуша, питаючи, чому його книжки ще не відправлено. Я відповів жартом: «У нас тут, здається, трохи ракети літають». У перші дні війни я евакуював сім'ю до Львова. Мені дуже пощастило, адже серед наших читачів багато львів'ян, і вони щиро надали безкоштовне житло для п'яти сімей. Це була справжня підтримка, яка показала, наскільки ми єдині у важкі часи. З квітня я почав проводити лекції для переселенців у Західній Україні. Це була моя спроба допомогти людям не лише інформаційно, а й психологічно. У травні вирішив повернутися додому. Перед самою війною я відправив до друкарні дві книги. Одна з них — «Повна академічна збірка творів» Григорія Сковороди під редакцією Леоніда Ушкалова. Це перевидання ми готували з великою відповідальністю, але війна призупинила процес друку. У травні зателефонував до друкарні, щоб дізнатися

про статус замовлення. Мені відповіли, що довго вагалися, чи варто працювати в нових умовах. Але мій дзвінок став для них поштовхом: якщо хтось чекає на книгу, значить потрібно продовжувати. 15 травня, повернувшись додому, я завітав до друкарні. Вони вже відновили роботу, а процес друку нашої книги став своєрідним символом відновлення. Це були непрості часи, але саме такі моменти змушують нас рухатися вперед, навіть у найскладніших обставинах.

— Росіяни завжди намагаються знищити українську культуру, спалюючи книжки та стираючи нашу історію. Чи додало це впевненості у важливості вашої роботи? Як сприймаєте зміни у ставленні до Харкова сьогодні?

— Абсолютно. Сам факт того, що ворог цілеспрямовано знищує українську гуманітарну спадщину, доводить, що ми займаємося правильними справами. Це стало для мене незримим підтвердженням значущості культурного фронту. Усвідомлення цього прийшло особливо гостро. Що стосується Харкова, то навіть серед людей, які не завжди розмовляють українською, почало формуватися розуміння: вони українці. Бо мова — це не єдиний чинник ідентичності. У травні, коли я повернувся додому та продовжив працювати з книжками, стався справжній «бум» на українознавчу літературу. Люди почали купувати книжки, немов використовували їх як психотерапевтичний засіб. Це допомагало їм заспокоїтися, але й водночас зрозуміти, що є така держава — Україна, є її історія та культура. Для багатьох українська культура раніше здавалася абстрактною, розмитою. Зараз же виникла потреба в чіткому розумінні своєї ідентичності. Наприклад, історія Слобідської України, яка ще кілька років тому цікавила вузьке коло читачів, раптом стала важливою для широкого загалу. Ще до війни я думав, що видаю книжки для невеликої групи ентузіастів, але тепер бачу, як інтерес до нашої спадщини виїшов за межі «культурної бульбашки». До того ж книжки, які видаємо, часто розповідають про Слобожанщину — край, малознайомий для жителів інших регіонів, як-от Київ чи Львів. Для багатьох Львів — це історична столиця, Київ — політичне серце, Дніпро —

промисловий центр. А Харків сприймався як місто студентів, інновацій або авангарду. Втім, з кожним роком усе більше харків'ян відкривають для себе свою унікальну культурну спадщину. І це ще одна причина, чому працюємо: нагадати, хто ми є, і повернути нашому регіону заслужене місце на культурній мапі України.

— Чи змусила війна вас зупинити роботу над книжками чи університетськими проєктами? Як вам вдалося зберегти ритм і навіть повернутися до роботи у таких складних умовах? Звідки ця жага продовжувати, попри все?

— Спочатку, у перші тижні війни, здавалося, що в умовах боротьби за виживання книжки та всі проєкти відійдуть на другий план. Але вже в травні 2022 року ситуація почала змінюватися. Перші замовлення знову стали надходити, попри обстріли, і я повернувся до Харкова. У людей з'явився запит, потреба в книжках. Пригадую один із тих днів: я поїхав до друкарні на Веснянці забирати наклад. Це була обідня перерва, завантажив книжки й поїхав. Тільки від'їхав, як на місце, де зойно стояла моя машина, прилетіла ракета. Я дізнався, що на тому самому місці загинула людина. Такі моменти змушують гостро усвідомлювати цінність життя, але й не давали опустити руки. Інший випадок був 5 липня, коли ракета влучила біля військомату, буквально поруч із моїм будинком. На щастя, моя квартира залишилася цілою, хоча машина була децю пошкоджена. Але все це дрібниці, які можна відновити. Що мені дало силу повертатися? По-перше, це відчуття, що моя праця важлива й потрібна. Коли я зрозумів, що книжки стають для людей точкою опори, засобом пізнати себе та свою країну, це стало мотивацією продовжувати. До того ж моя робота — це не лише книжки, а й супутні проєкти: лекції, презентації, участь у заходах. Навіть запрошення на інтерв'ю чи відеозаписи для YouTube — усе це свідчило про зацікавленість у моїй діяльності. По-друге, моя праця рятувала мене самого. Я долучився до волонтерства у громаді «Доброчинець» при Свято-Дмитрівському храмі. Потім почав допомагати повернути бібліотеки

## ЕКСКЛЮЗИВНЕ ІНТЕРВ'Ю

до життя. Наприклад, бібліотеки в Ізюмі та Куп'янську були майже повністю знищені. Шукали й передавали книжки, співпрацювали з тими, хто потребував літератури як в Україні, так і за кордоном, зокрема в Німеччині, де зараз перебувають мої батьки.

**– Чого вас навчила війна? Як змінилися ваші пріоритети та розуміння ролі культури та гуманітарної частини в суспільстві?**

– Війна дуже чітко розставляє пріоритети. Пріоритети вже не є особистими чи суб'єктивними, а загальними, спільними для всіх. Те, що раніше могло здаватися другорядним або далеким, наприклад, питання культури, ідентичності чи стратегічного розвитку гуманітарної сфери, раптом виходить на передній план. Я зрозумів, що культура та гуманітарна політика – це не щось абстрактне, а напряму пов'язане з виживанням держави. У воєнний час це стає відчутним фізично. Коли ти щось робиш або говориш, це набуває конкретного сенсу й впливу: твої дії можуть визначати, чи стоятиме російський танк на твоїй вулиці, чи ні. Це вже було видно у 2014 році, коли я спостерігав ситуацію в Луганській області. Наприклад, північні райони, етнографічна Слобожанщина, зуміли дати відсіч – місцеві жителі просто не прийняли ворога. Натомість південна частина Луганщини, яка історично ближча до індустріального Донбасу,

опинилася під окупацією. Це чітко показало, як формувалися регіони, які цінності мали їхні мешканці і як вони чинили спротив.

Для мене як науковця це стало своєрідним лакмусовим папірцем: речі, які я раніше сприймав лише з фахового погляду, раптом стали очевидними для ширшого кола людей. Однак сумно спостерігати, як багато українців досі не розуміють, який скарб вони мають буквально під ногами, і через це прагматично покидають країну. Війна також навчила, що можна відбудувати інфраструктуру, відремонтувати будівлі, але людину не «відремонтуєш». І неможливо швидко виховати любов до своєї землі, своєї культури. Це стратегічна робота, яку в нас тривалий час ігнорували. Мені боляче усвідомлювати, що навіть наш університет довгий час мав труднощі із викладанням українською мовою, навіть на гуманітарних факультетах. Це яскраво свідчить про відсутність чіткої державної стратегії в культурній і освітній політиці. А вона вкрай потрібна, бо без культури, освіти й чіткого розуміння своєї ідентичності ми не зможемо побудувати міцну, незалежну державу.

**– Яке ваше ставлення до російськомовних книжок і контенту?**

– Розумієте, я ще у 2003 році, так би мовити, навернувся до всього українського. Відтоді у мене не було жодної книги російською мовою. Але питання не в тому, щоб заборонити російську книгу. Питання в тому, щоб запропонувати гідну альтернативу. Чудовий приклад – це «Видавництво Івана Малковича „А-ба-ба-га-ла-ма-га“». Пам'ятаєте, коли один із випусків «Гаррі Поттера» вони видали швидше, ніж російські видавці? Усі одразу почали читати саме український варіант. І харківці, і львів'яни, і кияни. Це був якісний, конкурентний продукт. Схожа ситуація колись була з дубляжем фільмів. Було багато суперечок, але створили чудові зразки перекладу. Зараз ці фільми з українським дубляжем стали класикою. І це прекрасно. Грамотний підхід – це коли ти можеш одразу запропонувати якісну заміну. Коли працюю зі студентами або видаю книжки, завжди думаю насамперед про якість. Якщо книга має хороший



дизайн, виготовлена з якісних матеріалів і добре опрацьована, це справді багато важить. Тоді не буде цієї асоціації, що все українське – провінційне чи вторинне.

**– Які виклики зараз відчуваєте як викладач і як видавець?**

– Перший виклик, пов'язаний із війною. Багато архівів, бібліотек і музеїв зараз зачинені, і це значно ускладнює нашу роботу. Те, що ми зазвичай робили, тепер виконується із суттєвими обмеженнями. Іноді жартую, що найбільший капітал, який зароблю в цей час, – це соціальний капітал. Наприклад, коли я займаюся дослідженням Слобожанської сорочки, у мене є контакти директорів музеїв, фахівців, які можуть написати передмову, або доступ до артефактів, які можна сфотографувати. Ці контакти – найцінніше, що вдалося напрацювати. Але зараз через об'єктивні обмеження не все можна реалізувати.

Другий виклик – відтік науковців за кордон. Серед тих, хто виїхав, є дуже хороші фахівці. До війни ми почали працювати над виданням спогадів Йосипа Гірянки про театр «Березіль». Це унікальні, ґрунтовні спогади, але знайти фахівця, який напише передмову, було величезною проблемою. Театр «Березіль» закрили в 1933 році, більшість його діячів було репресовано, а офіційної історії фактично не існує.



ЕКСКЛЮЗИВНЕ ІНТЕРВ'Ю

Потреба у фахівцях відчувається не тільки в моїй галузі, це загальна проблема.

Третє – це питання матеріалів. Усе значно подорожчало, вибір паперу та інших ресурсів змінився, але навіть за таких умов, маємо пристойні варіанти, робота продовжується.

Четверте – це виклик, який існує незалежно від війни: люди менше читають. Традиційний спосіб подання інформації через книги вже не настільки ефективний, адже читання вимагає активного залучення. Тому постійно думаю над тим, як залучити інші формати. Це можуть бути виставки, публічні заходи, лекції, відеозаписи для YouTube, або інтерактивні додатки. Наприклад, до книги про дерев'яні церкви ми створили 3D-моделі, які можна переглядати на сайті чи з телефона. Мені важливо робити інформацію доступною для різних аудиторій: і для тих, хто сприймає краще на слух, і для тих, кому важлива візуальна частина. Ця об'ємність і багатоформатність зараз стала ключовою стратегією.

– Як змінилося викладання в сучасних умовах? Чи вдалося вам утримати зацікавленість студентів, чи навчальний процес стає більш формальним, особливо в умовах онлайн-навчання?

– Я часто свої лекції починав із таких слів: «Якщо ви прийшли не за спеціальністю, то можна ж звільнитися вже завтра». Це буде найкращим рішенням для вас. Кажу це з власного досвіду: сам шість років навчався не там, де хотів, і навіть вступив в аспірантуру з танкобудування, перш ніж усвідомив, що рухаюся не туди. Мені довелося пройти важкий шлях, щоб знайти своє покликання. Сьогодні, працюючи у приватному освітньому секторі, я бачу величезну різницю між студентами та дорослими, які вже досягли певного рівня в бізнесі чи професії, але хочуть розширити свій світогляд. Це найвідячіша аудиторія: вони слухають з відкритим ротом, ставлять багато запитань і щиро радіють кожній новій ідеї. Найголовніше для мене – бачити, як ці знання змінюють їхнє мислення і навіть впливають на їхню професійну діяльність.

Наприклад, хтось знаходить несподівані рішення для бізнесу чи державної роботи. Однак із традиційною освітою ситуація інакша. На жаль, я бачу, що студенти стають пасивними, поверхневими, формальними. Вони приходять на заняття, але часто без справжнього інтересу, ніби це лише формальність.

Розумію, що викладач має не тільки давати знання, але й створювати мотивацію, пояснювати важливість теми. Особливо зараз, коли живемо в умовах зміни світоглядних векторів. Сам пам'ятаю, як колись їхав до Львова і відчував, що віддаляюся від «центру». Тоді для мене цим центром була Москва. Але після приїзду до Львова я був вражений його атмосферою, культурою, європейськістю. Я зрозумів, що це місто – унікальний приклад української модерності, і що насправді центр для мене весь цей час був зовсім не там, де я його шукав. Тепер бачу, наскільки важливо допомагати людям змінювати ці патерни, бо такі шаблони мислення заважають усвідомлювати справжню цінність України. Мені хочеться доносити ці ідеї до своїх студентів через лекції, книжки, виставки, публічні заходи, проекти. Українцям потрібні історії успіху, щоб вони побачили себе частиною великої й цікавої культури. Наприклад, Юрій Шевельов дуже влучно зауважував: «Світ буде сприймати Україну лише модерною». І це не означає відмову від традицій, але важливо говорити з іншими мовою, яку вони розуміють, мовою актуальних ідей, питань, що хвилюють сьогодні. Водночас наші етнографічні скарби, пісні, вишивка – це те, чим ми унікальні та чим можна пишатися. У сучасному світі це вже рідкість. Вважаю, що саме в такому балансі між традицією й модерністю ми можемо знайти своє місце.

– Яка ваша улюблена книга?

– З української літератури мені найбільше подобаються короткі повісті Василя Стефаника та імпресіоністична проза Михайла Коцюбинського. Ця «парочка» для мене дуже важлива, бо вони прекрасно передають глибину людських переживань і красу українського слова. Також захоплююся прозою Івана

Франка, зокрема його психологічними романами, які не вивчали в школі. Вони багатогранні, складні, але водночас надзвичайно цікаві. Ще студентом я відкрив для себе ці твори й не розумів, чому їх так мало популяризували. Серед сучасної літератури подобаються твори Оксани Забужко та Юрія Андруховича. Нещодавно прочитав невелику книжку Забужко «Як рубали вишневий сад, або Довга дорога з Бад Емса». Вона чудово інтерпретує нашу історичну пам'ять, пояснює наслідки імперської політики росії та ставить питання ідентичності. Її важливість у тому, що складні теми нарешті викладено ясно, зрозуміло і доступно. Назва спочатку децю незрозуміла, але Бад Емс – це містечко в Німеччині, де було прийнято емський указ. Це метафора, як ми досі проживаємо і видихаємо те, що тоді було створено.

– Що для вас є найбільшою нагородою у вашій діяльності?

– Формально, звісно, нагороди, як-от грант на реформу видавничої діяльності, є дуже важливими. Це було для мене щось на зразок дитячої мрії. Але справжня нагорода – це читачі. Коли людина, купуючи книжку, відкриває для себе щось нове, дізнається про невідомі сторінки історії чи культури, це для мене найвища оцінка. Моя видавнича діяльність є продовженням педагогічної місії: прагну, щоб кожна книжка ставала не лише джерелом



## ЕКСКЛЮЗИВНЕ ІНТЕРВ'Ю

знань, а й можливістю для людей відчувати зв'язок із власною історією та культурою. Найцінніше – це увага читача. У сучасному світі, де всі поспішають, залучити увагу до книги – справжній виклик. І коли це вдається, я відчуваю, що моя праця не даремна. Вірю, що книги впливають на майбутнє. Можливо, саме завдяки книгам, які люди читали в юності – від класиків до сучасників – вони формують свої світогляди, а потім змінюють світ навколо себе. За 13 років моєї роботи бачу, як виросло ціле покоління, яке тепер займає важливі позиції в суспільстві: у бізнесі, культурі, державному управлінні. І щиро радію, що моя діяльність якимось чином причетна до цих змін.

**– Яких книжок сьогодні не вистачає Україні?**

– Нам дуже бракує біографічного роману, жанру, який надзвичайно популярний у світі. У нас є багато видатних персоналій, які залишаються недооціненими та невідомими широкому загалу. Грамотно написаний біографічний роман набагато доступніший для читача, ніж академічне монографічне дослідження. Він може стати справжнім культурним явищем, вірусним бестселером, як, наприклад, біографія Стіва Джобса. В Україні є чимало непересічних постатей, життя яких заслуговує на увагу. Але ми поки що мало використовуємо цей жанр для популяризації історії та культури. Особисто я мрію про відродження цього формату й зараз роблю перші спроби в цьому напрямі. Навіть якщо це буде не роман у класичному сенсі, а більш документальна чи наукова книга, це важливий крок до заповнення прогалин у нашій культурній пам'яті. Ще одна гостра проблема – брак доступних художніх альбомів із живопису та графіки. Кольоровий друк у нас поки дуже дорогий, і це обмежує як читача, так і видавця. Однак завдяки таким інституціям, як Український культурний фонд (УКФ), ситуація почала змінюватися. УКФ зробив революцію для української культури, відкривши можливості для фінансування культурних проєктів. Хоча фонд зараз працює не на повну силу, я вірю, що він відновиться, і це дасть новий поштовх для розвитку українського видавництва.

**– Якою бачите Україну та її видавництва в майбутньому?**

– Мрію, щоб українці перенесли гуманітаристику у сферу своїх побутових і особистих інтересів. На жаль, статистика свідчить, що середньостатистичний українець купує лише пів книжки на рік. Це означає одну книгу на два роки. Це надто мало. Хотілося б, щоб книжкові клуби стали масовим явищем, адже це чудова платформа для обговорення літератури, спілкування й популяризації читання. Поки що бібліотеки працюють не на повну потужність, але є позитивні приклади. Наприклад, активна бібліотека на Холодній Горі в Харкові – моя рідна бібліотека, яку відвідував у дитинстві. Вони зараз надзвичайно активні, і я завжди намагаюся їх підтримувати. Мені хотілося б бачити Україну, де культура, освіта та книги є невіддільною частиною повсякденного життя. Де бібліотеки стають центрами спільнот, а читання – звичкою, яка об'єднує покоління.

**У вас так багато енергії. Що є її джерелом? Що вас надихає?**

Джерело моєї енергії – це насамперед моє оточення. Зараз це мої читачі, симпатки, друзі та колеги. Завдяки їм знаю, що в кожному місті, де буваю – у Полтаві, Києві, Львові, Одесі чи Дніпрі, – завжди є люди, з якими можна спілкуватися, працювати та ділитися ідеями. Це відчуття підтримки надає мені сил. Коли працюю, відчуваю себе «відпруженим», як каже мій колега. Це такий стан, коли відчуваси натхнення, енергію та бажання діяти. Найбільше щастя для мене – це момент, коли готова книжка лежить на столі. Тоді я, як перший читач, випробовую її, перевіряю на практичність, звертаю увагу на всі деталі. Вона оживає, і я відчуваю гордість, коли бачу, як читач бере її до рук, навіть не уявляючи, скільки праці було вкладено в її створення. Моя енергія також живиться глибоким інтересом до традиційної культури. Це, як ріка, яка тече крізь століття, наповнюючи нас значеннями й символами, важливими для наших пращурів. Для мене вивчення цієї ріки та її трансляція в сучасність – це можливість ув'язати зв'язок із минулим, знайти нові сенси



для майбутнього. І, власне, зараз захоплений ідеєю створити публічний простір видавництва – своєрідний шоурум або мінімузей. Це буде місце, де люди зможуть побачити «внутрішню кухню» редакції: як створюють книги, які матеріали збирають, що залишається за лапшами. Ми хочемо кожного місяця виділяти одну «книжку-місяця» і показувати її більш глибоко: супровідні матеріали, цікаві історії, контекст теми. Це простір буде місцем живого спілкування: з книгами, ідеями, іншими читачами. Тут можна буде випити каву, почитати уривки книг, обговорити теми, які турбують. Відтак вдалося віднайти приміщення для цього задуму, реалізувати цю мрію у форматі кав'ярні-книгоукриття, куди ласкаво прошу завітати поціновувачів українознавчої літератури.

**– Який ваш девіз по життю?**

– Я, мабуть, живу без гасел, але водночас мені дуже близька ідея Григорія Сковороди про «сродну працю». Вірю, що кожна людина має своє мінімальне призначення, яке веде її до щастя. І важливо це призначення відчувати й реалізовувати.

Матеріал підготували  
Ліна ТИМАРСЬКА  
та Вероніка ХАРЧЕНКО.

РЕПОРТАЖ

## ТРИМАТИ КУРС ВПЕРЕД І В ОДНОМУ ЧОВНІ: ДОСВІД СТУДРАДИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Студентська рада – це не просто організація, це серце студентського життя, місце, де народжуються ідеї, реалізують проекти та формують майбутнє університету. Сьогодні маємо унікальну можливість зазирнути за лаштунки роботи студентської ради соціологічного факультету та дізнатися, як працює ця злагоджена команда ентузіастів.

Наша розмова починається з голови студентської ради. Знайомтесь – Андрій Генів, який розкрив для нас сутність роботи цієї важливої студентської організації.



– Як визначаєте основну місію студентської ради, які цінності вона відображає?

– Насамперед студентська рада координує студентів з вищими органами управління факультету й університету. Якщо в студентів виникають якісь проблеми, питання чи ще щось, то часто вони звертаються саме до студентської ради, а вже ми або вирішуємо їх проблему, якщо це в наших силах, а якщо питання чи проблема студентів має більш масштабний характер, то ми координуємо їх з іншими відділами: профкомом чи деканатом, до прикладу. Найчастіше до нас звертаються перші курси, тому можна сказати, що ми їхні путівники! Не менш важливу роботу бере на себе студрада щодо реклами для факультету, серед наших обов'язків – ведення соцмереж факультету, завдяки чому збільшуємо залучення та відповідно кількість абітурієнтів.

– Як координуєте роботу різних відділів ради?

– Тут вибудована чітка ієрархія. Є студентська рада факультету, вона поділяється на три відділи: інформ, івент, мерч. Інформ також поділено на відділи копірайтингу, дизайну і SMM. У кожного відділу є людина, яка керує ними. Тобто, роботу виконують так: на засіданні ухвалили рішення щодо створення контент-плану на місяць – голова інформ-відділу бере на себе це завдання й повідомляє про це своїх працівників, розбиває завдання за відділами, тобто хтось робить сам контент-план, хтось пише дописи, згідно з цим планом, хтось робить дизайни. Дуже швидко маємо готовий контент.

– На вашу думку, які найбільші досягнення студентської ради цього року?

– Перше, про що хотілося б згадати

– це *Alma Mater*. Я вважаю це нашим найбільшим досягненням в цьому році. Попри війну, не всі можуть одночасно зібратися в Харкові, ми змогли зробити онлайн-виступ. До того ж зробили це за достатньо короткий проміжок часу, монтували відео ночами, постійно перероблювали сценарій від різних формажорів, однак зробили це, і соцфак було презентовано на *Alma Mater*. Пишаюся своєю командою, яка буквально кинула всі свої справи, аби зробити нам виступ. Це були термінові онлайн-конференції, які ми проводили незалежно від того, де хто є: хтось у кафе, хтось на вулиці, в транспорті тощо.

Також, варто зазначити й про збереження стабільності роботи як досягнення. Навіть більше, вступна кампанія-2024 була значно активнішою за попередню. Усе це незважаючи на низку обставин, з якими стикнувся колектив нашої ради.

– Яким бачите ідеального члена студентської ради?

– Це ініціативна людина насамперед. Студентська рада не працює за принципом «дали завдання, тож роби його». Студентська рада та вся її робота тримається на ентузіазмі, ініціативах, креативності та ідеях студентів, які в нас працюють. І відповідальність не менш важлива!

– Як студентська рада впливає на студентське життя університету?

– Це певний показник демократії. Студентська рада дає зрозуміти всім студентам, насамперед абітурієнтам, що факультетом і університетом керують не тільки доктори наук, кандидати наук та інші. Факультетом і університетом також керують студенти, й це не просто

## РЕПОРТАЖ

організація якогось заходу, це й велика частка управління. Студенти завжди можуть звернутись до нас із допомогою вирішення їхніх проблем, відчувають від нас підтримку та довіру до нас.

**– Які плани чи ініціативи у вас є на майбутнє?**

– Багато факультетів пропонують нам співпрацю, завершуємо власні проєкти, тож готові розпочинати реалізацію нових спільних з іншими факультетами проєктів у 2025 році. Крім того, у наших планах є повернення до роботи над проєктами, які було відкладено ще до повномасштабної війни. На мою думку, настав час за них взятися.

Івент-відділ – це серце студентського життя, команда, яка перетворює звичайні дні на яскраві події та незабутні спогади. Розглянемо, як працює ця креативна частина студентської ради з її представником – Іриною Козупою.



**– Як обираєте, які заходи організовувати?**

– Ми аналізуємо потреби та бажання студентів (свої теж), потім думаємо, чи є ресурс організувати задум, обираємо формат і розподіляємо обов'язки.

**– Який захід був найуспішнішим, на вашу думку, і чому?**

– На мою думку, це був Гелловін 2023

року, який ми організовували із загальною студрадою. Це було круто та масштабно. Ми зібрали багато студентів і грошей на допомогу ЗСУ.

**– З якими складнощами стикаєтесь при організації заходів?**

– Найчастіше проблемним моментом є відсутність ресурсів. Я про фінансові та людино години. Або мало грошей, або мало лапок, що зможуть усе якісно та швидко організувати.

**– Як працюєте над тим, щоб заходи були цікавими для більшості студентів?**

– Аналізуємо помилки, робимо висновки та покращуємо ідеї/їх реалізацію.

**– Яку роль відіграє ваша команда в атмосфері університету?**

– Ми згуртовуємо факультет. Робимо з купки незнайомих людей ком'юніті.

**– Як оцінюєте успіх проведених заходів?**

– Питаємо та слухаємо відгуки. Орієнтуємося на власні відчуття: чи вийшло втілити все заплановане так, як уявляли; вийшло краще чи гірше? Багато рефлексуємо.

**– Який ваш наступний проєкт, чим він особливий?**

– Наш (мій) наступний проєкт – корпоратив студради. Чому мій, бо його організовую лише я. Це буде приємний сюрприз-здибанка для людей, що багато та натхненно працювали цілий рік на благо факультету. Його особливість – неочікуваність. Поки деталі тримаю в секреті від членів студради факультету. Навіть студекан не знає подробиць.

Творча лабораторія – відділ мерчу, де народжується візуальна ідентичність факультету. Тут створюють речі, які не просто носять, а з гордістю демонструють приналежність до спільноти соціологічного факультету. Про цей відділ ми поговорили з Ритою Прусенко.



**– Як розробляєте дизайн та концепцію університетського мерчу?**

– У розробці дизайну нам дуже допомагають дизайнери. Наприклад, одна з учасниць, яка спеціалізується на графічному дизайні, допомагала створювати шрифти, підбирати кольори та формувати загальну концепцію. Також Женья, яка є головою цього напрямку, займалася створенням футболок із простими геометричними формами та стильними кольорами. Завжди орієнтуємося на те, щоб наш мерч був зручним і підходив як для повсякденного носіння, так і для заходів факультету.

**– Як збираєте і враховуєте побажання студентів щодо мерчу?**

– Генеруємо ідеї спільно. Учасники мерч-відділу висловлюють свої пропозиції – це можуть бути графічні чи текстові варіанти, або ж ідеї розташування елементів. Потім збираємо ці ідеї, проводимо опитування серед студентів і визначаємо, які з них будуть реалізовані першочергово. Хоча врахувати думку всіх студентів факультету неможливо, члени відділу активно діляться своїм баченням і креативними ідеями, за що отримують додаткові бали як учасники спільноти.

## РЕПОРТАЖ

– Які товари найпопулярніші серед студентів?

– На жаль, через повномасштабне вторгнення ми тимчасово призупинили продаж мерчу, але наразі працюємо над його відновленням. Уже розробили та відфотографували нові дизайни футболок, які демонстрували на заходах факультету.

– На вашу думку, як ваша діяльність допомагає зміцнити ідентичність студентської спільноти?

– Мерч відображає нашу студентську спільноту. По-перше, його створюють самі студенти. По-друге, коли людина одягає футболку з нашим дизайном, одразу стає зрозуміло, що вона є частиною SocioFamily.

– Які цікаві ідеї плануєте реалізувати в майбутньому?

– Маємо багато ідей для розвитку. Плануємо перезапустити чашики, наліпки, а також створити більшу кількість варіацій футболок. Уже виконано значну роботу: старі дизайни перекладено українською мовою, розробили нові моделі. Але це лише початок – прагнемо розширити асортимент і залучити більше студентів до процесу створення. Тож чекаємо всіх, хто хоче придбати мерч або долучитися до його розробки!

Голос студентської ради – інформаційний відділ, який поширює важливу інформацію серед студентів та абітурієнтів. Це команда, яка створює контент, що об'єднує та інформує студентську спільноту. Євгенія Муріна – представниця відділу.

– У чому полягає основна функція вашого відділу?

– Інформаційний відділ займається соцмережами студради факультету, тобто основна функція, як можна здогадатись за назвою, інформування абітурієнтів та студентів. Розповідаємо про заходи факультету, залучаємо людей до нашої спільноти, наголошуємо на важливих темах. Загалом робимо студентське життя цікавішим. Для



реалізації цього в нас є підвідділи, які займаються створенням різного контенту.

– Як організовуєте комунікацію між студентами та факультетом?

– Студенти завжди можуть писати на наші сторінки в коментарях чи директ. Також намагаємось стимулювати комунікацію та залученість аудиторії за допомогою інтерактивних заходів в інстаграм. Під час цього аудиторія може давати відповіді на цікаві запитання студради чи задавати їх нам. Для комунікації між самими студентами є відкриті чати в телеграм, де є можливість поспілкуватися людям з різних курсів та освітніх програм.

– Як забезпечуєте актуальність і точність інформації?

– Слідкуємо за трендами й підлаштовуємо їх під нашу тематику, аналізуємо аудиторію, перевіряємо всю інформацію та ретельно редагуємо. Не треба забувати, що наша команда і є частково аудиторією. Ми всі студенти, це допомагає бути актуальними для глядачів та читачів.

– Чи були випадки, коли ваша робота допомогла вирішити важливу проблему студентів?

– У нас не раз були випадки, коли ми допомагали збирати гроші для тих студентів і випускників, які потребують цього. Також через специфіку нашого часу, є проблема у відсутності повноцінного студентського життя. За допомогою нашого контенту анонсуємо заходи, нагадуємо про можливість зануритися в спільну студентську атмосферу.

– Як працюєте над залученням більшої кількості студентів до заходів та ініціатив?

– Схема роботи така: розробляємо стратегію, на меті якої є залучення людей до певного заходу, на основі цього створюємо контент-план, який потім реалізовуємо в підвідділах. Першим етапом займається здебільшого голова підвідділу SMM Рита, до брейнінгомучо до ідей для контент-плану можуть долучатися інші члени відділу, а реалізує все команда з копірайтерів, дизайнерів та відеомейкерів.

Перед анонсуванням певних подій використовуємо різні методи зацікавлення та привернення уваги, інтерактивний або розважальний контент.

– Розкажіть, будь ласка, про цінності?

– Основною цінністю є турбота про аудиторію. Створюючи матеріал, пильнуємо за його якістю, нам важливо не публікувати нецікаві речі просто задля наповнення сторінки.

– З чим асоціюється у вас SocioFamily?

– Насправді, багато з чим. Зі спільною працею, багатогранним і незабутнім студентським досвідом, самовідданістю, гордістю, з набуттям професіональних навичок і головне, як би це банально не звучало, з людьми, які стали справжніми друзями. Вони надихнули мене на першому курсі та продовжують надихати й досі. Після років роботи разом у кожному залишається частинка SocioFamily, тому це не можливо не назвати сім'єю.

Ксенія ШИШАЦЬКА, студентка.

## МИКОЛА АНДРІЙОВИЧ ДМИТРІЄВ (ДМИТРЕНКО)

Символічно: 18 квітня відзначається Міжнародний день пам'яток та історичних місць, і саме у квітні день народження знаного випускника юридичного факультету нашого університету, відомого громадського і культурного діяча М. А. Дмитрієва, за найактивнішої участі якого в Полтаві був відкритий пам'ятник І. П. Котляревському та споруджена будівля Полтавського губернського земства. Газета університету у співпраці з професійними істориками підготувала ексклюзивний матеріал до серії публікацій «Видатні каразінці».

Відомий адвокат, видавець, публіцист, громадсько-культурний діяч, випускник Харківського університету Микола Андрійович Дмитрієв народився 10 (22) квітня 1867 року на Харківщині у родині урядовця Андрія Степановича Дмитренка. Батько був вихідцем із селян Козачої Лопані та майже тридцять років прослужив мировим суддею у Харкові. Мати, Олександра Іллівна, походила з роду Квіток. Початкову освіту він здобув вдома. Пізніше продовжив навчання у Третій харківській гімназії. Як і батько, вищу освіту здобув у Харківському університеті, закінчивши у 1892 році юридичний факультет.

Ще під час шкільних років Микола Дмитрієв захопився ідеями відомого етнографа, статиста та громадського діяча Олександра Русова, що сформувало в ньому неабиякий інтерес до історії та культури українського народу. Вже будучи студентом разом із товаришами він часто

подорожував селами, вивчаючи культуру, побут, традиції свого народу.

Адвокатську кар'єру розпочав у 1893 році у Сумах, де познайомився та деякий час співпрацював з цукровими магнатами та меценатами Харитоненками. Адвокатська практика і надалі була ключовою у діяльності Дмитрієва. Здебільшого він виступав на судових процесах на захист простих людей. У періодиці того часу можна прочитати, що він «давав широку, часто зовсім дармову поміч бідним людям». Селяни називали його «своїм адвокатом». Вельми цікавим є факт його участі у справі щодо спадщини письменниці Олени Пчілки по смерті її матері Єлизавети Драгоманової; щодо захисту літературознавця та етнографа Василя Горленка у справі з лихварями. Також він брав участь у гучній справі братів Петра та Степана Скитських, яка, за свідченням сучасників, «стала прикладом торжества правосуддя».

Починаючи з 1894 року Микола Дмитрієв остаточно переїхав до Полтави, отримавши місце секретаря газети «Полтавські губернські відомості». Пізніше, разом з істориком і письменником Григорієм Коваленком видавав та редагував журнал «Рідний край» (1906–1907). Тут світ побачили його численні історично-мистецькі розвідки, бібліографічні замітки, актуальні передовиці. У цьому журналі розкрився його талант як публіциста. Саме як видавця «Рідного краю» та «Полтавського адвоката» Дмитрієва неодноразово згадував у своїх «Спогадах» Євген Чикаленко — ще один видатний вихованець Харківського університету.

На рубіж XIX – XX століть припадає період найбільшої творчої активності у житті та діяльності Миколи Андрійовича. Це був час, коли квартира Дмитрієвих на Петровській площі Полтави стала центром українства в регіоні. Подружжя було душею і ініціатором багатьох починань і конкретних заходів. Микола Дмитрієв був діяльним членом Полтавської громади і як її представник входив до складу Загальної Безпартійної Української організації. Свого часу брав участь у діяльності Братства тарасівців. Був серед членів Української демократичної партії. Домагався офіційної



реєстрації «Просвіти» у Полтаві, а після її відкриття — активно співпрацював з нею. Сприяв улаштуванню для полтавців виступів та гастролей відомих діячів мистецтва, зокрема, хору Миколи Лисенка, колективів Кропивницького та Садовського.

Особисто брав активну участь у святкуванні 100-річчя модерної української літератури в 1898 році. Займався організацією та проведенням свята на честь відкриття пам'ятника Івану Котляревському в Полтаві у 1903 році. Активно боровся, щоб напис на пам'ятнику був зроблений українською мовою. Композитор Микола Лисенко, який був теж серед організаторів свята, у своєму листі до літератора та фольклориста Григорія Маркевича писав: «А з цим нещасним надписом на пам'ятнику, скільки довелося винести у боротьбі Миколі Дмитрієву!».

Підтримка української мови та освіти була важливим вектором у діяльності Миколи Дмитрієва. У складі спеціальної делегації він їздив до Петербургу з вимогами скасування Емського указу 1876 року. Учасниця цієї делегації Олена Пчілка згадувала: «Ми виголосили по черзі перед Вітте наші доповіді. М. Дмитрієв окремо виніс справу з цензурними заборонами на українське слово».



У 1905 році на губернському з'їзді вчителів виступив із заявою-вимогою щодо організації народної школи з українською мовою викладання. Того ж року брав участь у Всеросійському з'їзді вчителів і діячів народної освіти. Він вважав, що протидіяти культурній окупації України Російською імперією варто передусім у освітянському середовищі. Спільно з Панасом Мирним, Григорієм Маркевичем та Григорієм Шерстюком у 1906 році у Полтаві заснував видавництво «Український вчитель». Воно випускало 16 україномовних видань, у тому числі підручники для шкіл. За словами Панаса Мирного, метою видавництва «було ширити знання поміж людьми, розбуджуючи в них любов до рідної мови і засіваючи між ними хоч невеличкі зерна добра». Під псевдонімом «Слобожанин», криптонімом «М. Д.», а часто і під повним ім'ям та прізвищем, Микола Дмитрієв публікував у цей час статті, присвячені саме проблемам національної освіти в Україні, зокрема «До вчителів», «Про незрозумілу українську мову», «До Полтавського земельного зібрання». Прагнув «допомогти рідному слову піднятися... і коли по цій стежці піде молоде, нове покоління – слово залунає, розгориться і здивує всіх – я в цьому певний», – так зазначив Дмитрієв в одній із своїх промов.

Прізвище Миколи Андрійовича також було серед організаторів Шевченківських свят у Полтаві у 1907 році. Його син Юрій згадував: «У Шевченківський день, в домі батька було багато людей і бюст Шевченка, який стояв у кутку на великій підставці, переселявся на сцену театру.



Його прикрашали плахтами і квітами, і він красувався до кінця свята».

Певним чином Микола Дмитрієв сприяв розвитку українського архітектурного стилю, підтримавши у пресі Василя Кричевського та інших архітекторів у дискусії щодо проекту будинку Полтавського губернського земства. Його стаття з цього питання знайшла палкий відгук серед широкої громадськості. Як відомо, у 1908 році будівництво будинку Полтавського губернського земства (нині – Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського) за проектом архітектора Василя Григоровича Кричевського було завершено. Він став першим зразком українського архітектурного модерну на Полтавщині.

До речі, з Кричевським Дмитрієва пов'язували особливо дружні стосунки. За інформацією краєзнавця О. П. Дзюби, у селі Яреськи на Полтавщині за проектом В. Г. Кричевського у 1905 році було споруджено будинок в українському стилі, що слугував родині Дмитрієвих дачею. У літню пору тут часто бував і сам Кричевський, і інші друзі Дмитрієва, зокрема художник Опанас Сластьон, історик Григорій Коваленко та ін. Під час Другої світової війни цей будинок був зруйнований, проте його фото збереглися.

На жаль, саме у Яреськах 6 (19) липня 1908 року на 42 році трагічно обірвалося життя Миколи Андрійовича. Він намагався врятувати дівчинку, яка тонула у річці Псьол. Можливо, він встиг би зробити ще дуже багато для України, якби не ця передчасна смерть. За спогадами сучасників, на відспівуванні Миколи Дмитрієва біля Стрітинської церкви зібралася майже вся Полтава. «Рідний край» так відгукнувся про цю трагічну подію: «Смерть шановного Миколи

Андрійовича – се велика втрата для України, вона в йому загубила одного із своїх щирих синів і пильних невсипучих робітників».

Поховали Миколу Дмитрієва на полтавському Старому цвинтарі. На його могилі був установлений монумент за проектом В. Г. Кричевського. У 1982 році могила була перенесена на центральний міський цвинтар Полтави.

Таким чином, Микола Андрійович Дмитрієв мав різноплановий талант. Він гуртував навколо себе широке коло однодумців – відомих громадських і культурних діячів і митців, з якими активно співпрацював. Серед них: Олена Пчілка, Леся Українка, Панас Мирний, Іван Нечуй-Левицький, Пилип Капельгородський, Михайло Коцюбинський, Лев Падалка, Микола Лисенко, Михайло Старичий, Микола Міхновський, Іван Стещенко, Іван Липа, Микола Аркас, Григорій Коваленко та інші. Він мав талант залучати людей до різних проєктів, умів діяти спільно та досягати вагомих результатів. Своєю практичною діяльністю він зробив значний внесок в український національний рух та культуру. Його творча біографія заслуговує безумовно на більшу увагу сучасників. Хоча деякі вагомні кроки з увічнення його пам'яті вже зроблені. Сьогодні ім'ям Миколи Андрійовича Дмитрієва названо одну з вулиць Полтави (колишня вулиця Володарського), а на будинку № 3 (нині вулиця Конституції), де він проживав з 1894 по 1908 роки, встановлено меморіальну дошку.

*Світлана СИНЮРКА,  
кандидат історичних наук,  
фахівець Центру українських студій  
та краєзнавства  
імені академіка П. Т. Тронька.*

РЕПОРТАЖ

## СВЯТКУВАННЯ ХРИСТОВОГО ВОСКРЕСІННЯ У РОДИНАХ КАРАЗІНЦІВ: ДІАЛОГ ПОКОЛІНЬ

Обплетені бісером, у пташиному гніздечку, жовто-блакитні, помережані різноманітними візерунками, неймовірно красиві писанки та духмяні великодні паски... Ці маленькі дива світу можна побачити у кожній українській родині. Розповідаємо найцікавіше про приготування та святкування Христового Воскресіння у родинах каразінців.



**Ольга Вовк, кандидат історичних наук, заступниця директора Центру українських студій та краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька, викладач кафедри історіографії, джерелознавства та археології:**

– Великдень – одне з моїх найулюбленіших свят: воно символізує перемогу життя над смертю. Щороку я обов'язково фарбую великодні яйця, а коли є час – то й печу паски. Найголовніша традиція – зібратися родинним колом, згадати всіх, кого поруч вже немає, і насолодитися спілкуванням з найріднішими.

**Ксенія Косик, 2 курс, факультет іноземних мов:**

– Не знаю, чи має наша родина якісь давні традиції, але зазвичай, у четвер тато містить тісто у великій мисці, а мама потім випікає паски. У цей день повинен бути спокій, бо, як каже мама «щоб паски вдалися». У п'ятницю ми разом з сестрою їх прикрашаємо глазур'ю, усілякими посипками, останнім часом замінили на різні сухофрукти і солодоці. Здебільшого наша традиція на Великдень полягає у процесі приготування пасок, у колективній

роботі сім'ї. І на Великдень, як годиться, зранку «побитися» вареними яйцями, щоб визначити переможця.



**Валерія Склярова, 2 курс, ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»:**

– Для мене Великдень – це особливе свято, сповнене родинного тепла та затишку. Уся сім'я збирається разом, щоб підготуватися до традиційного святкування. Найбільше я люблю момент, коли ми печемо паски: дім наповнюється неймовірною аурою. Ще одна улюблена традиція – прикрашати яйця. Ми підходимо до цього творчо: фантазуємо, вигадуємо нові візерунки, і кожне яйце виходить по-своєму унікальне. А вранці нас чекає весела розвага – битися крашанками, щоб дізнатися, чиє яйце найміцніше. Великдень для мене – це про єдність, щирість і любов, які хочеться берегти не лише у свята, а й щодня.

**Таїсія Решетило, 3 курс, медичний факультет:**

– Для нашої родини Великдень – це не просто свято, а особливий соковений час для нас усіх, коли приходять дуже багато родичів. Завдовго до світлого Воскресіння Христового ми починаємо готуватися:

разом печемо духмяні паски за бабусиним рецептом (секретний, бо передається по лінії жінок вже понад 40 років), фарбуємо яйця в яскраві кольори (обов'язково їх розписуємо). У суботу ввечері вся родина йде до церкви на святове богослужіння, і несе в кошиках паски, крашанки та інші великодні смаколики. В неділю зранку, після урочистого сніданку, влаштовуємо ту саму довгоочікувану традиційну гру «бій» яйцями. У кого яйця найміцніші, тому дістається приз! Бабуся ручна вишивка бісером.

**Наталія Савченко, доцент кафедри іноземних мов:**

– Незважаючи на війну, життя продовжується. І авжеж Великдень – це наше родинне свято, яке ще більше зближує та єднає всіх моїх рідних та друзів. Це свято – наша віра у життя, у перемогу світла над темрявою. Паски ми не печемо в цьому році, але обов'язково купуємо – смачні та ароматні, як символ тепла, яке завжди залишається в наших серцях. Це свято зараз для мене стало тихішим, глибшим та ще більше надихаючим.



**Злата Ю., 4 курс, факультет іноземних мов:**

## РЕПОРТАЖ

— Зазвичай ми не святкуємо (ці 3 роки принаймні), до цього ми фарбували яйця, робили паски/крафіни, ходили до церкви. Але зараз, оскільки мій батько на війні, і я знаходжусь не в найбезпечнішому прифронтовому місті, можливості, часу не має. Але є фотографії, які ми робили до війни.

**Яна Курбасва, 4 курс, ННІ «Каразінська школа бізнесу»:**

— Великдень — це одне з найважливіших свят, яке об'єднує всю нашу сім'ю. Щороку ми з бабусею, мамою та молодшою сестрою печемо паски — це наша улюблена традиція, майже магія, адже маємо змогу провести час разом, поспілкуватися, поділитися новинами й просто насолодитися теплом родинного кола. Ми також фарбуємо крашанки, прикрашаємо кошики та несемо їх до церкви. Тато завжди долучається до підготовки святкового столу.



**Діана Курганова, 3 курс, історичний факультет:**

— Для нас Пасха — це сімейне свято. До повномасштабного вторгнення ми завжди збиралися всією родиною: ходили на ранкову службу, а потім святити паски, які завжди готували самі. Зараз ми теж намагаємося зібратися разом, хоча вже не в повному складі — дехто живе в

Києві й не має змоги приїхати через різні обставини. А ввечері в нас традиційне сімейне застілля, де ми ділимося новинами й обговорюємо все, що сталося, поки не бачилися. Це дуже теплі спогади. Вірю, що настане час, коли ми знову зможемо збиратися усією родиною, як колись — до



повномасштабного вторгнення.

**Софія Василенко, 5 курс, юридичний факультет:**

— Для мене Великдень — це не просто весняне свято, а час єднання з Богом і близькими. Серед традицій — прибирання вдома й на подвір'ї, побілка дерев, увечері з мамою ми готуємо великодні кошики, прикрашаємо паски. Після освячення страв “розговляємось” усією родиною, а згодом приєднуються гості. З дитинства пам'ятаю найурочистіший момент, коли священик щедро окроплює всіх свяченою водою зі словами “Христос Воскрес!”, а всі присутні одним подихом з трепетом відповідали: “Воістину Воскрес!”. Бувало, я ставала і на початку, і в кінці черги, щоби отримати «подвійне благословення». Раніше ми щороку їздили до Святогірської Лаври, та війна змінила цю традицію. Останні два роки ми святкуємо у Мгарському монастирі на Полтавщині. Там ставимо свічки за здоров'я рідних і просимо у Божої Матері миру й скорішого

повернення додому.

**Наталя Нечасва, кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики:**

— Готуємося дуже примітивно. Фарбую яйця у цибулинні, капусти. Як є бажання, наліплюємо якісь візерунки, щоб був орнамент. Тримаю піст, по можливості. Думаю. Багато. Ходжу з кумою до церкви святити паски (вона пече) і яйця. Прибираємо в хаті. Стараємось не лаятися. Ніяких тобі давніх традицій, ніяких застіль. Тришки кагору, паски, й гуляти на річку.

**Мороз Катерина, 1 курс, економічний факультет:**

— Ми з родиною завжди з нетерпінням чекаємо Великодня і готуємось до нього з особливою любов'ю. Зазвичай напередодні прибираємо дім, печемо паски та фарбуємо яйця. Я особливо люблю вигадувати нові способи декору: використовую посипки, придумую оригінальні дизайни, цього року хочу зробити паски з рідкою начинкою. Також замовила переводні тату для крашанок, щоб зробити усе ще гарнішим. Планую зробити і так звані «драконячі» яйця — давно хотіла спробувати. Цього року я також хочу піти на Великодню службу — не була там з початку повномасштабного вторгнення, і відчуваю, що настав час повернутися до цієї традиції.

**Коротецька Єлизавета, 4 курс, ННІ екології:**

— Для нашої родини підготовка до Великодня — це не лише про паски й крашанки, це цілий ритуал єднання. Ми починаємо з великого прибирання — не тільки вдома, а й у думках. Кожен відповідає за щось особливе: я і мама — за магію на кухні, сестра — за декор, брат — за настрій, а тато, навіть будучи військовим, надсилає свої великодні відеопривітання які ми дивимось за столом. Ми разом складаємо великодній кошик і намагаємося щороку додати в нього щось нове, символічне. В цьому році це

## РЕПОРТАЖ

пасхальний пряник у вигляді агця та голуба – символіка миру та чистоти. Спочатку всією родиною йдемо до церкви освячувати кошик – це вже невід’ємна традиція, а незабаром збираємося великою родиною за святковим столом. Це наше свято світла, навіть коли світ



трохи похмурий.

**Анна Чхсайло,** директор ННІ «Каразінський банківський інститут», кандидат філософських наук, доцент кафедри менеджменту, бізнесу та професійних комунікацій:

– У нашій родині Великдень – особливе свято, до якого ми починаємо готуватись заздалегідь. Напередодні свята ми прибираємо в оселі, оздоблюємо та складаємо Великодній кошик та разом з донечкою Олександрою фарбуємо крашанки. Вона з нетерпінням чекає цього моменту, обирає яскраві кольори та прикрашає яйця малюнками. Після освячення в церкві ми накриваємо святковий сніданок та за сімейною традицією граємо в «битву» крашанками, яка з дитячої гри перетворилася на серйозне змагання між членами всієї родини за першість.

Матеріал підготували  
Єва ВОЛОДЬКО, Меланія РИБАЛКО,  
Анастасія ОДИНЕЦЬ,  
студентки філологічного факультету,  
відмінниці навчання.

